



UPPSALA
UNIVERSITET

– Hej och hjärtligt välkomna hit!
En studie om programledarens retoriska roll i svenska
talkshows

Hanna Dicksved

Ämne: Retorik

Nivå: C

Poäng: 15 hp

Ventilerad: HT 2011

Handledare: Otto Fischer

Litteraturvetenskapliga institutionen

Avdelningen för retorik

Uppsatser inom retorik

Sammanfattning

Uppsatsen är ett försök till att belysa programledarens roll i två svenska talkshows, *Skavlan* och *Efter tio*. Det specifika för en talkshow är att den är ett iscensatt samtal som ska vara informerande men framförallt underhållande. Syftet med uppsatsen är att ur ett retoriskt perspektiv undersöka vad man som programvärd för en talkshow använder sig av för sätt att kommunicera på samt att se hur programledarna ifråga agerar under själva samtalet.

Jag har analyserat dessa två talkshows genom samtalsanalys och gästerna genom att använda mig av teorier kring actio och intervjuteknik för att uppmärksamma de tillvägagångssätt programledarna använder sig av för att kommunicera med publiken. Jag har också undersökt programledarnas roller utifrån Erving Goffmans teori kring roller. Undersökningsmaterialet består av ungefär 30 minuters speltid från vardera talkshow, det vill säga ungefär ett halvt avsnitt av varje program.

De två inspelningsstudiorna ser ganska olika ut. *Efter tio* har en scen som liknar gemene mans vardagsrum, medan man i *Skavlan* har ett podium vars utseende kan kopplas till vardagsrummet, men runtomkring har man en stark studionärvaro. Då programvärdarna talar till den icke-närvarande publiken ser de rakt in i kameran. Fredrik Skavlan har också en fysiskt närvarande publik som han måste ta hänsyn till och vänder sig således oftare till den än till den icke-närvarande publiken, eftersom han kan interagera med denna på ett mer aktivt sätt. Han intar mer frekvent rollen som journalist än Malou von Sivers, som snarare blir en del av det samtal som förs.

Det vanligaste sättet som de båda programledarna använder sig av för att bekräfta gästerna är genom att ge ifrån sig en verbal respons i form av *mm* eller *ja*, men de kan också använda sig av ett icke-verbalt bekräftande, som exempelvis att nicka till gästen då hon eller han talar.

Nyckelord: talkshow, programledarens roll, retorik, uppbackningar, samtalsanalys.

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Syfte och frågeställning.....	4
1.1.1	Relevans.....	4
1.2	Teori.....	5
1.2.1	Olika situationer i vardagen – olika scener.....	5
1.2.2	En studie av actio.....	6
1.2.3	Hybrider av äkta samtal.....	8
1.2.4	Journalistik och intervjuteknik.....	8
1.2.5	CA – Konversationsanalys.....	10
1.2.6	Uppbackningar.....	10
1.2.7	Turer och turtagning.....	11
1.3	Metod.....	11
1.4	Tidigare forskning.....	12
1.4.1	Programledarens sätt att lyssna.....	13
1.4.2	Publiken påverkar.....	14
1.4.3	Politikers, programledarens och publikens roller i en svensk talkshow.....	14
1.4.4	Dissensus i tyska talkshower.....	16
1.4.5	<i>Evabritt</i> – en analys av en talkshow.....	16
1.4.6	En tidigare uppsats om <i>Skavlan</i>	17
1.4.7	Hur denna undersökning förhåller sig till tidigare forskning.....	18
1.5	Material, urval och avgränsningar.....	18
2	Bakgrund.....	19
2.1	Talkshowen förr och talkshowen nu.....	19
2.2	En presentation av tv-programmen.....	20
3	Resultat och analys.....	21
3.1	Ickeverbalt agerande i de båda talkshowerna.....	21
3.1.1	The setting i <i>Skavlan</i>	21
3.1.2	The setting i <i>Efter tio</i>	22
3.1.3	Fredrik Skavlans actio.....	23
3.1.4	Malou von Sivers actio.....	26
3.2	Verbalt agerande i de båda talkshowerna.....	27
3.2.1	Hägers kvaliteter i <i>Skavlan</i>	27
3.2.2	Hägers kvaliteter i <i>Efter tio</i>	29
3.2.3	Fredrik Skavlan som samtalare.....	32
3.2.4	Malou von Sivers som samtalare.....	38
3.3	Jämförande diskussion och slutsatser.....	40
4	Slutdiskussion och förslag på fortsatt forskning.....	43
	Källor och litteratur.....	45
	Materialförteckning.....	46
	Bilaga 1: Transkriptionsnyckel för talkshowerna.....	48
	Bilaga 2: Transkriptioner.....	50
	Bilaga 3: Tabell 1: Mängd verbala och icke-verbala uppbackningar i <i>Skavlan</i> , Tabell 2: Mängd verbala och icke-verbala uppbackningar i <i>Efter tio</i>	52

1 Inledning

”The talkshow is not so much the last neighborhood in America [...] as it is the newest and least understood.”¹ Detta skriver Wayne Munson då han vill definiera detta medium. Allt fler och fler svenskar tillbringar också mycket tid i denna typ av ”grannskap” och det är på många sätt ett intressant forum. Särskilt intressant är programledarens roll; det är hans eller hennes ansvar att få gästerna att trivas och vilja ”stanna kvar”. Detta är något som blir tydligt inte minst därigenom att de flesta talkshows använder programledarens namn som programmets titel. Detta ger en personlig prägel.²

Rollen som programledare i teve innebär ofta att man måste lyssna till andra människor som ska stå i centrum för programmet. Att i en dialog vara den som intar rollen som lyssnare innebär ett speciellt ansvar. Att dessutom i dialogen inta rollen som intervjuare och vara en person som står mer i bakgrunden innebär kanske ett än större ansvar. Min uppsats kommer att beröra just detta: hur man som intervjuare ställer frågor till informanten och agerar som den så kallade ”lyssnaren” i samtalet och hur man som programledare bär sig åt för att skapa en, från publiken sett, specifik stämning. Men hur kan man då som programledare göra för att skapa en viss stämning? Hur bär man sig åt för att fånga tevetittarnas intresse, och för att få dem att följa med i konversationen trots att de inte är närvarande? Hur får man dem att känna sig närvarande? Som jag ser saken så åstadkoms detta genom programledares uppträdande. Det är med andra ord en fråga om *actio*.

Att *actio*, talarens framträdande, hör ihop med *ethos* – det drag i talarens karaktär som kan påverka budskapets persuasiva potential – är sedan tidigare känt. Detta bekräftar exempelvis Marie Gelang i sin avhandling, *Actiokapitalet*. Hon menar att det finns en koppling mellan *ethos* och *actio*, och refererar till Quintillianus då han beskriver kroppshållning och till Cicero som i sin tur förklarar hur en god talare ska vara. Gelang menar att en talares hela framträdande speglar hans eller hennes karaktär.³ Jag kommer att diskutera denna aspekt i min uppsats, då man både som programledare och intervjuare i en talkshow bör kunna bjuda på sig själv och visa på god publikkontakt. Retoriken får en framträdande funktion då programledare använder sig av diverse retoriska verktyg för att trollbinda publiken och få intervjuaren att öppna sig.

¹ Wayne Munson, *All talk: the talkshow in media culture*, Temple University Press, Philadelphia, PA., 1993, s. 18.

² Jfr. *Jay Leno Show*, *Jerry Springer*, *Sen kväll med Luuk*, *Ricky Lake*, *Robins*, *Ellen Degeneres show*, *Hellenius hörna*, *Hübinette* m.fl.

³ Marie Gelang, *Actiokapitalet: retorikens ickeverbala resurser*, Diss. Örebro universitet, Åstorp; Retorikförlaget 2008, s. 114.

Ämnet jag har valt berör dessutom flera andra områden vid sidan av retoriken, såsom medie- och kommunikationsvetenskap, journalistik, sociologi och socialpsykologi.

I denna uppsats har jag valt att undersöka två programledare i två svenska talkshower, Fredrik Skavlan i *Skavlan* och Malou von Sivers i *Efter tio*.⁴

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med min uppsats är att ur ett retoriskt perspektiv undersöka vad man som programvärd i två utvalda talkshows i Sverige använder sig av för metoder att kommunicera, hur de intervjuar sina informanter och hur de för fram frågorna. Utgående från Goffmans idéer om roller kommer den sociala situationen att diskuteras.⁵

Syftet är alltså att se hur programledarna i fråga agerar under själva samtalet. Min frågeställning blir således: *Hur agerar programledarna (i de valda programmen) på sina två olika scener (scenen gentemot informanten och scenen gentemot publiken) i programmet? Det vill säga: Hur försöker man vinna informantens respektive publikens förtroende? Hur bekräftar man personen?* Jag kommer att försöka besvara de här frågeställningarna genom att studera ett avsnitt av vardera *Skavlan* och *Efter tio* – två samtida mycket populära talkshows.

1.1.1 Relevans

Man skulle kunna säga att samtal av den karaktär som jag valt att undersöka är iscensättningar av ideala samtal. Därför är det också av stor vikt att undersöka hur dessa samtal iscensätts. Syftet med denna typ av samtal är att informera tevetittaren om något, men samtidigt vara underhållande. Intervjuaren kan utnyttja sig av olika sorters retorik när hon eller han interagerar med informanten, exempelvis genom att bland annat kontrollera sitt kroppsspråk och röstläge. En intervju är ju ett konstlat samtal och således inte helt avslappnat även om man vill få tevetittaren att tro det.

Jag vill alltså mena att talkshows kan studeras som en sorts retorik. Vad vi möter i talkshows är en form av retorisk kommunikation där avsändaren försöker övertyga sin publik om ett visst budskap i vid mening. Men det handlar också om de tekniker som exempelvis en talkshowvärd använder sig av för att förmå sina gäster att bli medagerande i programmet på ett önskvärt sätt, med andra ord: det rör sig om en god kommunikation.

⁴ Nedan har jag valt att kalla Fredrik Skavlan för ”Skavlan” och Malou von Sivers för ”Malou” då det är så de kallas i folkmun. Jag är medveten om att jag därmed ansluter mig till bruket att benämna kvinnor oftare än män med enbart förnamn. Jfr Gunilla Jarlbro, *Medier, genus och makt*, Lund; Studentlitteratur 2006, s. 63.

⁵ Erving Goffman, *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*, 4. uppl., Norstedts, s. 25.

Ett annat skäl till varför talkshowen är viktig är att den uppenbarligen har ett stort genomslag i vårt mediasamhälle. Talkshowvärdar som Skavlan med flera blir kändisar, och deras shower bevakas och refereras i andra medier. Ofta blir showerna själva en sorts nyheter som diskuteras och analyseras. Uppenbarligen spelar framträdanden i talkshows också en oerhört stor roll för gästerna; de är medvetna om att showerna erbjuder gyllene tillfällen att dra till sig uppmärksamhet, eller som till exempel i Carl Bildts fall som diskuteras i avsnitt 3.2.3, att bedriva politik. Det är alltså befogat att tala om dessa program som en väsentlig offentlig arena och även om de ofta har tydlig underhållningskaraktär, så är denna underhållning långt ifrån betydelselös utifrån ett samhällsperspektiv.

1.2 Teori

För att komma åt hur programledarna agerar i sina respektive program vill jag redogöra för de teorier som jag har haft användning för i min studie. Arbeten av Goffman och Gelang är av central roll för min uppsats.

1.2.1 Olika situationer i vardagen – olika scener

Erving Goffmans teori om att vår vardag innehåller många olika scener, och på dessa scener spelar vi olika roller.⁶ Goffman använder sig av begreppet *framträdande* som ska förstås som ”all aktivitet som en individ visar upp under en period av kontinuerlig närvaro inför en speciell grupp av observatörer och som har ett visst inflytande på observatörerna.”⁷ Han talar också om detta som en *fasad*. Vi använder oss av olika typer av fasader i olika situationer. En fasad kan vara de kläder vi bär i en specifik situation, exempelvis en skoluniform eller arbetsoverall. Detta kan också kallas för *the setting* som innebär den typ av rekvisita som innefattar situationen.⁸ Exempelvis skulle *the setting* för en banktjänsteman vara den kostym hon eller han bär, de ting som finns runtomkring henne/honom som exempelvis lånevillkor, aktiedepåer och kontokortsansökningar.

Goffman tar även två andra aspekter som han vill benämna som *den främre* och *den bakre regionen* (frontstage och backstage).⁹ Med dessa begrepp vill han åskådliggöra att vi människor har olika beteenden i olika situationer. Det vill säga att om man arbetar som butiksbiträde har man ett visst manér i butiken framför kunderna. Ett korrekt uppträdande i detta fall skulle vara att man ler, hälsar artigt, svarar på frågor och önskar kunderna välkomna

⁶ Goffman, 2004, s. 25.

⁷ Goffman, 2004, s. 28.

⁸ Goffman, 2004, s. 28-29.

⁹ Goffman, 2004, s. 97-105.

åter i kassalinjen. Man samtalar också kollegor emellan på ett passande vis inför kundkretsen. Detta är ett exempel på vad som menas med den främre regionen. Som butiksbiträde går man antagligen någon gång ut på lagret under ett arbetspass. Här förvarar man maskiner och varor, och det kan se ganska stökigt ut. Dessutom finns kanske en eller annan kollega att småprata med. En del av dessa samtalsämnen passar sig antagligen inte inne i butiken bland kunderna, då de kanske handlar om något som gått fel under dagen, varor som passerat bäst-före-datum eller att man rentav talar ogillande om specifika kunder. I den bakre regionen kan man alltså förvara sådant som inte bör komma till någon utomståendes vetskap.¹⁰

Andrew Tolson skriver i *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle* att man använder sig av både frontstage och backstage i exempelvis radioprogram. Han finner detta i ett brittiskt radioprogram där man låter sitt så kallade ”crew”, producenter med flera, jubla och hurra i bakgrunden under en viss situation. Detta är en form av backstage-användning.¹¹ Dock ska nämnas att detta sätt att använda sig av backstage är ämnat för publiken att ta del av. Här har man gjort ”en poäng” av att man har en bakre region och att man vill låta den framträda. När man arbetar med teve kan det vara svårare att agera både frontstage och backstage, eftersom man hela tiden befinner sig i den främre regionen. Men i vissa program, som exempelvis *Pussel*, och en del andra program använder man sig av backstage på så vis att programledaren talar direkt till kameramannen som svarar på tilltal.¹² Man kan även ha kontakt med redaktionen i en öronsnäcka, som exempelvis i nyhetsprogram. Dessa perspektiv kommer, som vi ska se, också att vara av betydelse för min analys.

1.2.2 En studie av ethos och actio

Ett annat sätt att undersöka hur man som programledare agerar under programmets gång är att analysera actio. Det som gör en talkshowvärd effektiv vill jag hävda är att han eller hon har ett starkt ethos. Lennart Hellspång skriver att ”de övertalningsmedel som ligger i talarens egen karaktär, hans personlighet, hans ethos, sådan den visar sig för lyssnarna, kallar Aristoteles för etiska.”¹³ Han menar också, och refererar ytterligare till Aristoteles, att dessa etiska övertalningsmedel både kan vara yttre (som handlar om talarens anseende) och inre (som handlar om hur talaren uppträder i själva talet som situation).¹⁴ Men hur kan man då

¹⁰ Goffman, 2004, s. 102.

¹¹ Andrew Tolson. 2001, *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle*. London: Lawrence Erlbaum.

¹² Ett ordjaksprogram som sändes under några år i början på 00-talet.

¹³ Lennart Hellspång, *Konsten att tala: handbok i praktisk retorik, 2.*, [utök.] uppl., Lund; Studentlitteratur 2004, s. 194.

¹⁴ Hellspång, 2004, s. 194.

analysera ethos? Inte minst handlar det om att studera *hur* man som programledare säger något – inte bara *vad* som sägs. Med Hellspongs definition innebär actio ”talarens yttre uppträdande, hur hon går och står, hur hon rör armarna och blicken och var hon placerar sig i rummet” och att ett färgstarkt kroppsspråk är något som väcker publikens uppmärksamhet. Han menar också att man med kroppsspråket kan visa om man vill skapa distans eller vill komma någon nära.¹⁵

Att analysera actio är inte helt enkelt. I *Actiokapitalet* kommer Gelang fram till att man kan använda sig av *ethos*, *pathos*, *decorum* och *kairos* för att definiera actio. Hon introducerar ett nytt koncept, som hon kallar för ”actiokapital” varmed avses vad för sorts icke-verbala tillgångar en individ har. Hon ställer upp en teoretisk modell som ska beskriva utvecklingen av en talares actio från resurs, tillgång och slutligen till actiokapital.¹⁶ Hon har observerat fyra universitetsföreläsare genom att själv närvara vid dessa föreläsningar och notera hur föreläsarna agerar under sina framföranden. Efteråt har hon låtit ett antal studenter agera fokusgrupper och i dessa diskutera vad de tyckt varit anmärkningsvärt med respektive föreläsares framställning. Analysen visar att kvaliteten på actio hänger mycket på talarens sätt att förmedla sitt tal genom exempelvis tempoväxlingar, gester, ögonkontakt och rörelser och att dessa då görs med energi och intensitet.¹⁷

För att en individs actio ska vara komplett måste man ha kapaciteten att kunna förmedla känslor (*pathos*) och uttrycka dessa väl i ett tal. Timingen i individens actio är en viktig del i hur talet flyter på. Att säga rätt saker vid rätt tillfälle är speciellt viktigt om talet handlar om etik och moral.¹⁸

En individs actio är beroende av hur man är och hur man ter sig som person och hur ens liv ser ut. Vilka så kallade actiotillgångar hos en individ som kommer att värderas av andra som actiokapital skiftar från situation till situation, menar Gelang. Allting beror alltså på omständigheterna – och i den meningen också vad man väljer att lyfta fram i talet.¹⁹

Gelang skriver att ”i en retorisk situation krävs vid ett visst ögonblick, som benämns *kairos*, en retorisk handling”.²⁰ Gelang förklarar *kairos* på följande vis: ”*Kairos* [...] beskriver det rätta ’ögonblicket’ i relation till tiden, platsen och agerandet. [...] Inom retoriken används *kairos* oftast på följande tre sätt: för det första genom att retoriken liksom *kairos* kräver ett avgörande och bestämt agerande, för det andra refererar *kairos* till det rätta ögonblicket, för

¹⁵ Hellspong, 2004, s. 181.

¹⁶ Gelang 2008, s. 242.

¹⁷ Gelang 2008, s. 239-240.

¹⁸ Gelang 2008, s. 238.

¹⁹ Gelang 2008, s. 242.

²⁰ Glenag, 2008, s. 31.

det tredje till vad som är passande.”²¹ Kairos handlar om en sorts kvalitativ tid som man som åskådare upplever då en talare framträder på ett vad man kan kalla ”bra” sätt. Gelang nämner också flertalet gånger verbal och icke-verbal kommunikation. Dessa två begrepp kommer jag att använda mig av i analysen. Gelang förklarar att icke-verbal kommunikation är något som sker i nuet och att den är personlig.²²

1.2.3 Hybrider av äkta samtal

En hypotes jag skulle vilja pröva i denna uppsats är att talkshowsamtalen är en slags hybrid mellan intervjun och det vardagliga samtalet.

En talkshowvärd kan sägas genomföra en intervju med sina gäster. På så vis agerar hon eller han inom ramarna för en väletablerad journalistisk genre. Men samtidigt så utmärks talkshowens intervjuer av att de snarare iscensätts som samtal, med alla samtalets kännetecken. Resultatet blir en sorts hybrid, ett på ytan spontant och underhållande samtal, men i grunden en strukturerad intervju, där programvärdens roll är att få gästen att yttra sig på ett sätt som är såväl underhållande som informativt för publiken. Detta innebär att stora krav ställs på talkshowvärdens förmåga att agera med retorisk skicklighet, såväl i relation till gästerna som inför publiken. Inte minst ställs stora krav på improvisationsförmåga och lyhördhet. För att belysa denna aspekt av talkshowsamtalen måste vi se närmare på ett par teorier som berör just intervjuer respektive samtal.

1.2.4 Journalistik och intervjuteknik

Björn Häger är journalist och har skrivit boken *Intervjuteknik* i vilken han introducerar ett antal råd som man som journalist bör tänka på då man ska intervjuva någon.²³ Hägers rekommendationer skulle kunna beskrivas som generella retoriska förhållningsregler just för intervjuare, och i analysen kommer jag att försöka se i vad mån de kan sägas återfinnas hos de båda talkshowvärdarna jag studerar. Häger skriver bland annat att man som intervjuare måste försöka bygga upp ett förtroende så att intervjudpersonen i fråga litar på en. Enklast gör man detta genom att ”råka berätta något personligt om sig själv”.²⁴ Han skriver vidare att kunskap är nyckeln till djupare svar. Är man påläst om personen ifråga har man större chans att intervjudpersonen känner ett förtroende. Han skriver också att man bör tänka på vilket tonläge man använder sig av; om man är offensiv och beskyllande i sitt tonläge kommer man

²¹ Gelang, 2008, s. 131-132.

²² Gelang, 2008, s. 27.

²³ Björn Häger, *Intervjuteknik*, 2. uppl., Stockholm; Liber 2007.

²⁴ Häger, 2007, s. 45-49.

förmodligen inte att lyckas lika väl som om man använder sig av en mild ton. Häger tillägger också att det är många som använder sig av det aggressiva sättet, trots att både forskning och erfarenheter tyder på att man lyckas bättre då man använder den mjuka attityden – den stil som påvisar att man inte anklagar någon – utan att man vill höra vad intervjupersonen har att säga. Man måste också, enligt Häger, bygga upp en självklar attityd för att lyckas få bra svar på obekväma frågor. Han citerar en journalist, Eric Nalder, som har sagt att den attityd man bör ha är just att ”det kommer att gå bra”, annars misslyckas man lätt med det man försöker genomföra.²⁵

Häger går också igenom hur man som intervjuare bör agera i sin lyssnarroll. Bland annat betonar han att det är oerhört viktigt att man som reporter visar att man lyssnar på den intervjuade. Detta gör man exempelvis genom att nicka och använda sig av det han kallar för ”bekräftande kommentarer” (bland annat uppbackningar) såsom ”mm”, ”jag förstår” och ”berätta mer”.²⁶ Häger skriver att ”ett ’hm’ betyder mer än du tror” och att detta hummande spelar en mycket betydelsefull roll i vår kommunikation.²⁷ Häger skriver att enligt en lärobok i USA finns det bevis för att intervjuare som använder sig av just ”mm-hmm” får betydligt utförligare svar från informanten än den som inte använder sig av denna typ av bekräftelse.²⁸ Det bekräftande hummandet är ju också ett väl etablerat fenomen i svensk samtalskultur. Stina Lundberg Dabrowski skriver att:

Genom katalysering, alla de olika sätt som man kan visa att man lyssnar på uppmuntrar man den talande att fortsätta berätta. När jag hummar, nickar, säger ja, eller hur, nähä, lyfter på ögonbrynen och rynkar pannan ger jag signaler till den som intervjuas om att jag är med, reagerar, hör vad han säger. Katalyseringen leder personen vidare, gör att personen vill berätta mer. Det är som ett smörjmedel. En person med ett slutet ansikte skapar mer osäkerhet.²⁹

Häger sammanfattar själv sina råd på följande vis: ”Skapa förtroende”, ”Kunskap öppnar dörrar”, ”Tänk på tonläget” och ”Odlä en självklar attityd”.³⁰ Dessa kan ses som varianter av de kvalitéer som ingår i Aristoteles definition av ethos (här refererad efter Hellspång). En trovärdig talare ska ha tre kvaliteter, eller åtminstone ska det förefalla som om han innehar dessa: *frónesis* (gott omdöme), *areté* (god karaktär) och *eunóia* (välvilja mot publiken).³¹

²⁵ Häger, 2007, s. 45-51.

²⁶ Häger, 2007, s. 75-77.

²⁷ Häger, 2007, s. 77.

²⁸ Häger, 2007, s. 77.

²⁹ Lundberg Dabrowski, 2011, Falun, Atlas, s.124.

³⁰ Häger, 2007, s. 45-51. Jfr också Lundberg Dabrowski, 2011, s. 124.

³¹ Hellspång, 2004, s. 177.

1.2.5 CA – Konversationsanalys

För att kunna göra en analys av de båda programledarnas sätt att kommunicera behövs en samtalsanalys, en så kallad CA (conversation analysis) göras, baserad på en transkribering av samtalen.³²

I en C-uppsats i medie-kommunikationsvetenskap refererar Stina Lantz & Ullrika Stenberg till Hutchby då de skriver att CA är en väl passande metod för att studera samtal av institutionell karaktär, även om det kan verka en aning underligt att använda sig av en metod som från början var tänkt att analysera vardagliga samtal med.³³

Det som är speciellt för CA är att man lägger stor betydelse på de tolkningsmetoder som undersökningsenheterna använder sig av. Det vill säga att de som deltar i samtalet tros kunna läsa varandras signaler med hjälp av sitt sunda förnuft. Metoden bygger på att man oavbrutet söker hitta mönster i det som sägs och som man därefter drar slutsatser av.³⁴

För att förstå den specifika form av samtal som vi erbjuds i en talkshow, så gäller det att känna till några grundläggande faktorer i vad som utmärker ett samtal. När man inom lingvistisk forskning undersöker samtal brukar man ofta tala om det som kallas för uppbackningar i samtal. Detta, vilket jag går igenom i avsnitt 1.2.6, samt turer och turtagning som jag kommer till i avsnitt 1.2.7, är viktiga begrepp inom samtalsanalys.

1.2.6 Uppbackningar

I ett samtal är det viktigt att den som har lyssnarrollen bekräftar talaren på något vis. Detta gör man antingen med en nick, ett ”mm”, ”ja” eller liknande. Detta kallas just uppbackning för att man backar upp talaren, och detta gör man för att talaren ska känna sig uppmärksam, att man som lyssnare verkligen lyssnar och för att talaren ska kunna känna att hon/han kan fortsätta att tala.³⁵

För att detta ska vara möjligt att diskutera går jag här mycket kort igenom Maria Green-Vänttins teori och forskning kring fenomenet uppbackningar. I *Lyssnaren i fokus* studerar hon inspelat material från olika typer av samtal. Hon undersöker hur man som lyssnare ger minimal respons (uppbackning) på det talaren säger och även hur man som lyssnare responderar. Resultaten visar på att man som lyssnare ideligen använder sig av

³² För en introduktion till *conversation analyses*, se Catrin Norrby, 2006, *Samtalsanalys – så gör vi när vi pratar med varandra*, 2 omarb. uppl., Lund; Studentlitteratur 1996, s. 33.

³³ Ian Hutchby i Stina Lantz & Ullrika Stenberg, *Diskursiva handlingar och resurser i talkshows med flerpartssamtal – en samtalsanalys av tv-programmet Skavlan*, C-uppsats framlagd vid Akademin för humaniora, utbildning och samhällsvetenskap, Örebro universitet 2011, s. 8.

³⁴ Norrby, 2004, s. 33.

³⁵ Norrby 2004, s. 147.

uppsbackningar. Hon tillägger att själva samtalsämnet, ens könstillhörighet och samtalsstilen är något som påverkar användandet av uppsbackningar. Hon menar att män många gånger använder sig av färre uppsbackningar när de lyssnar på andra män men att de backar upp kvinnor mer, och att kvinnor backar upp varandra betydligt mer.³⁶

1.2.7 Turer och turtagning

Precis som Goffman talar Norrby på sätt och vis om två typer av roller i en interaktion; antingen har man rollen som talare eller rollen som lyssnare. Man brukar i ett normalt, avslappnat samtal växla mellan rollerna och denna växling brukar vara ganska jämnt fördelad under samtalets gång.³⁷ Så fungerar det naturligtvis inte i talkshowens värld, med tanke på att det är gästen som oftast bör få mest utrymme och programledaren som, i princip enbart, ställer frågorna och därmed måste inta lyssnarrollen oftare.

I ett samtal – informellt eller institutionellt – där två personer deltar är man medveten om att den andra också kommer att vilja flika in och säga sin mening. Antagligen är man desto mer medveten om detta i ett avslappnat samtal då det vore underligt om de ena parten stod och höll en monolog för den andra. Naturligt följer det ofta en kort paus efter att den ena parten har sagt sitt, om så endast för stunden. Han eller hon vill visa att det är fritt fram för den andra parten att ”gå in” med eventuella invändningar, instämmanden eller kanske egna erfarenheter av det som just sagts. Detta kallas för en turtagning. Det vill säga den ena parten lämnar över samtalsturen till den andra.³⁸ Det som kallas för turbytesplats kan ske på lite olika sätt: den som har haft lyssnarrollen kanske utnämner sig själv att tala. Detta kallas för självnominering. Det kan också ske genom att den som innehar talarrollen för stunden helt enkelt ställer den lyssnande en fråga som han eller hon väljer att svara på.³⁹

1.3 Metod

Min uppsats är tänkt att vara en komparativ studie mellan två programledares sätt att agera under en talkshow. Jag kommer att undersöka hur dessa två programledare använder sig av uppsbackningar, kroppsspråk och intervjuteknik för att kartlägga hur de interagerar med intervjupersonerna och publiken. För att åskådliggöra på vilka sätt man backar upp sina programgäster har jag utformat två tabeller (Tabell 1 och Tabell 2) som finns att ta del av i

³⁶ Maria Green-Vänttinen, *Lyssnaren i fokus: en samtalanalytisk studie i uppsbackningar*, diss. Helsingfors universitet, Helsingfors; Svenska litteratursällskapet i Finland 2001, s. 92.

³⁷ Norrby, 2004, s. 148.

³⁸ Norrby 2004, s. 107.

³⁹ Green-Vänttinen, 2001, s. 71.

bilaga 3.

Jag kommer alltså att undersöka actio gällande de två programledarna. Jag kommer bland annat att använda mig av Goffmans teorier för att försöka fastställa huruvida man arbetar med roller, the setting (fasad), frontstage och backstage (den främre och bakre regionen).

Jag har sedan tidigare gjort en ”egen” transkriptionsnyckel som huvudsakligen är en förkortad kopia av Norrbys, men med idéer från Green-Vänttinen. Jag har försökt att vara så noggrann som möjligt i mitt transkriberingsarbete. Denna finns att tillgå i bilaga 2.⁴⁰

Jag kommer att använda mig av fyra av de råd som Häger ställer upp på detta vis: ”Skapa förtroende”, ”Kunskap öppnar dörrar”, ”Tänk på tonläget” och ”Odlä en självklar attityd”.⁴¹ I analysen kommer jag dock enbart att kalla dem ”Förtroende”, ”Kunskap”, ”Tonläge” och ”Attityd”.⁴² Den retoriskt insatte ser snart att dessa önskvärda egenskaper hos en skicklig intervjuare visar ett starkt släktskap med de egenskaper som Aristoteles ser som utmärkande för ett starkt ethos (frónesis, areté och eunóia). I denna uppsats kommer jag därför att betrakta dem som ethoskvaliteter.

Jag kommer tematiskt att analysera de två programmen. Jag har delat in analyserna i två delar: icke-verbalt (setting och actio; gester och mimik) och verbalt agerande (Hägers fyra råd). Min sista analys kommer att gälla programledarna som samtalare, huruvida de använder sig av uppbackningar och turtagningar. Dock tar jag upp en del av detta fenomen redan i de tidigare analysavsnitten.

1.4 Tidigare forskning

I kommande avsnitt redogör jag för tidigare forskning på ämnet talkshows, men även uppbackningar. Här går jag också igenom varför min studie är relevant i förhållande till den tidigare forskningen.

Programledarens roll är betydelsefull vad gäller att skapa ett underhållningsvärde och att driva fram berättelser i talkshows. Detta har exempelvis Göran Eriksson visat.⁴³ Joanna Thornborrow har studerat på vad sätt den fysiskt närvarande publiken är delaktig i talkshowprogram.⁴⁴ Enligt Stina Lantz & Ulrika Stenberg så är man inom forskningen för

⁴⁰ Jämför Hanna Dicksved, *Mm, ja, mhm – den som lyssnar tillför också något till samtalet*, C-uppsats framlagd vid institutionen för nordiska språk, professionell svenska, Uppsala universitet 2011.

⁴¹ Häger, 2007, s. 45-51.

⁴² Jag kommer att analysera resultaten löpande i samma avsnitt (3), då jag anser att det dels kräver mycket utrymme, och dels att man som läsare enklare kan få en överblick av vad som redovisats och direkt kunna få tillgång till vad som sägs om materialet.

⁴³ Göran Eriksson, ”Politicians in Celebrity Talk Show Interviews: the Narrativization of Personal Experiences.”, *Text & Talk*, Vol. 30, Issue 5, 2010, s. 529.

⁴⁴ Joanna Thornborrow, ”Narrative, opinion and situated argument in talk show discourse”, *Journal of*

talkshows centrerad på programledarens agerande vad gäller att underhålla både den icke-närvarande och den fysiskt närvarande publiken.⁴⁵

1.4.1 Programledarens sätt att lyssna

Neal R. Norrick beskriver i sin artikel ”Listening practices in television celebrity interviews” hur två programledare signalerar att de lyssnar, använder sig av känslomässigt engagemang och med vilka medel de driver på en berättelse och hur detta agerande påverkar studiopubliken.⁴⁶

Norrick kommer fram till att programledarnas agerande stämmer överens med hur man agerar som lyssnare i vardagliga samtal. Men han finner också skillnader i agerandet som lyssnare i ett teveprogram gentemot att agera som lyssnare i ett vardagligt samtal. Programledarnas responser på gästernas berättelser tycks ofta vara främst riktade till studiopubliken i ett ibland manipulativt syfte.⁴⁷ Man ger ifrån sig färre responser i jämförelse med vad man gör i vardagssamtal.⁴⁸ Norrick fick en del överraskande resultat då han analyserade programledarna. Han menar att en intervju i främsta rummet ju ska framföra information om den intervjuade, men i talkshowintervjuer anser han att det uppenbara målet är att roa publiken. Talkshowvärdarna utmanar sina gäster på olika sätt för att göra samtalet mer levande. Han finner att talkshowvärdarna avbryter för att föreslå ett ord eller liknande till gästen då hon/han talar, och de kan även lägga fram sina egna tolkningar av gästens berättelse. Han menar att intervjuarna ibland går så långt att de börjar svara på sina egna ställda frågor. Talkshowintervjuer är, enligt Norrick, en sorts subgenre till teveintervjuer, i vilka programledarna har utvecklat sina egna unika sätt att inta lyssnarroller. Norrick pekar också på att programledarna använder sig av olika intervjustilar, och att vissa av olikheterna återspeglar de olika formaten och de olika publikerna som de arbetar med, medan andra handlar mer om själva programledarens person och kön. Talkshowvärdens och gästens formella roller gentemot varandra tycks plana ut och mer likna ett vardagligt samtal då de båda är kända för varandra sedan tidigare.⁴⁹

pragmatics 39, 2007, s. 1436.

⁴⁵ Stina Lantz & Ullrika Stenberg, *Diskursiva handlingar och resurser i talkshows med flerpartssamtal – en samtalsanalys av tv-programmet Skavlan*, C-uppsats framlagd vid Akademin för humaniora, utbildning och samhällsvetenskap, Örebro universitet 2011.

⁴⁶ Neal R. Norrick, ”Listening Practices in Television Celebrity Interviews.”, *Journal of Pragmatics*. Vol. 42, Issue 2., 2010, s.525.

⁴⁷ Norrick, 2010, s. 525.

⁴⁸ Norrick, 2010, s. 541.

⁴⁹ Norrick, 2010, s. 541.

1.4.2 Publiken påverkar

Thornborrow intresserar sig för hur gästernas berättelser, i den talkshow som ingår i hennes material, medieras. Hon är också intresserad av hur talkshowvärderna och publiken tar emot dessa berättelser.⁵⁰ Hon har analyserat ett avsnitt ur *Kilroy*, som är ett brittiskt talkshowprogram. I avsnittet som hon utforskar medverkar gäster som fallit offer för olika former av bedrägerier. Något som är viktigt för hennes studie är att den tyder på att både programmets gäster och talkshowvärderna påverkas av den fysiskt närvarande publiken. Det vill säga att studiopubliken har ett stort inflytande över hur de berättelser som framförs i programmet presenteras.⁵¹ Studiopubliken är mycket aktiv i hennes studie och programmet kan jämföras med *Jerry Springer* och *Ricky Lake* då publiken ofta opponerar sig mot programmets gäster.⁵²

Thornborrow menar att en koppling mellan argument och berättelser kan dras i talkshowdiskurser. Det som händer i många fall i hennes material är att en gäst berättar något och en annan gäst avbryter denna för att argumentera för att hon eller han är av ”felaktiga” åsikter. Följden av detta agerande blir många gånger att publiken buar ut den person som de ser som ”the bad guy”.⁵³

1.4.3 Politikens, programledarens och publikens roller i en svensk talkshow

Eriksson skriver i en artikel att ett framträdande som politiker i talkshows inte alltid är helt enkelt. Han har undersökt sex intervjuer, i programmet *Sen kväll med Luuk*, med olika politiker i Sverige. Han skriver, genom att referera till Louann Haarman samt John B. Thompson, att den här typen av teveprogram bara blir allt viktigare för politiker att delta i, eftersom de traditionella nyhetsintervjuerna tycks förlora sin betydelse idag.⁵⁴ Syftet med artikeln var att se huruvida politikernas berättelser initieras i dialogform, och hur de utvecklas av talkshowvärderna. Eriksson menar att på detta sätt är det berättande som sker i talkshows ett sorts samverkande projekt. Det är ett samspel som går ut på turtagning och som involverar gästen och talkshowvärderna – men också studiopubliken och dess reaktioner på vad som förmedlas.⁵⁵ Erikssons analys innehåller tre teman som handlar om samspelet mellan programledaren och gästen: hur berättelser berättas, hur de utvecklas och hur de hamnar i en sorts humoristiskt klimax där studiopubliken skrattar. Han har fokuserat på organiseringen

⁵⁰ Thornborrow, 2007, s. 1437.

⁵¹ Thornborrow, 2001, s. 117.

⁵² Thornborrow, 2007, s. 1439.

⁵³ Thornborrow, 2007, s. 1437-1440.

⁵⁴ Eriksson, 2010, s. 529.

⁵⁵ Eriksson, 2010, s.530.

kring de medverkandes olika roller vad gäller berättandet.⁵⁶ Han ställer upp några olika begrepp som han kallar för de typer av roller som programledaren, gästen eller publiken kan inta. Dessa kallar han för *the protagonist* (den person som för tillfället leder berättelsen framåt/är huvudpersonen i berättelsen), *the elicitor* (som agerar som ett slags ”hjälpande hand” till berättandet och är också den person som ber om själva berättandet), *the initial teller* (den person som uttrycker den första förklarande satsen), *the problematizer* (den person som pekar ut möjliga problem i ett agerande eller en tanke/känsla) och *the dramatizer*. Den sistnämnda rollen förekommer främst när talkshowvärderna gör ett tappert försök till att utveckla en berättelse, som exempelvis skulle kunna innebära stunder då humorn i en berättelse utnyttjas. Här vill talkshowvärderna framkalla en reaktion hos studiopubliken, och då i synnerhet skratt. Andra möjliga reaktioner från studiopubliken skulle kunna vara jubel eller applåder. Eriksson refererar till Thornborrow då han tar upp dessa begrepp.⁵⁷ Han tar också upp en till roll som som Ochs & Taylor anser vara ytterst intressant, nämligen enligt Eriksson: *primary recipient*. Detta är den roll som personen/personerna som berättelsen främst är riktad till innehar. Enligt Eriksson ses studiopubliken och den tevetittande publiken som *the primary recipients* i hans studie. Men han påpekar att även programledaren kan agera som *primary recipient*.⁵⁸

Enligt Eriksson och flertalet andra forskare ses den här typen av intervjuer med politiker som en mer avslappnad form av intervju i jämförelse med en nyhetsintervju.⁵⁹ Bland annat kommer Eriksson fram till att programledaren, Kristian Luuk, då och då använder sig av rollen som dramatizer och många gånger försöker utforska politikernas humoristiska sidor. Här menar Eriksson att studiopubliken har stor betydelse då den agerar som *primary recipient* då de situationer som ”kräver” ett skratt mer eller mindre styrs av denna. Slutligen nämner Eriksson att det som han kallar för ”den personliga effekten” av politikernas framträdanden är beroende av politikernas egen vilja att föra ett slags ”småpratskonversation”. Han menar att den politiker som inte klarar av uppgiften att samtala med programledaren och samtidigt få publiken att skratta kommer att framstå som alltför formell och opersonlig. Men man kan heller inte som politiker gå för långt åt det informella hållet i denna typ av samtal. Det handlar om en balansgång, menar Eriksson.⁶⁰

⁵⁶ Eriksson, 2010, s. 532.

⁵⁷ Eriksson, 2010, s. 534.

⁵⁸ Eriksson, 2010, s. 534.

⁵⁹ Eriksson, 2010, s. 544.

⁶⁰ Eriksson, 2010, s. 545.

1.4.4 Dissensus i tyska talkshower

Gudrun Weiner har i sin avhandling, *Att strida med ord*, med en retorisk ingång analyserat programledare i tyska, politiska talkshows. Här fungerar programledarna som moderatörer som ska föra debatten framåt. Bland annat har Weiner granskat hur dessa moderatörer skapar en god kontakt med publiken för att frambringa en sorts välvillig inställning till dem. Weiners fokus ligger på programmens persuasiva funktion.⁶¹

Det som Weiner ser som mest karakteristiskt för de tyska talkshowerna är att de antar en agonistisk samtalsstil. Det råder, under större delen av programmen, en dissensus mellan debattörerna. Hon pekar på att de konfrontationer som ses mellan debattörerna går över till att bli en sorts tävling om vem som är bäst på att tala och man uttrycker sina känslor genom att använda sig av träffande formuleringar samt ett rikligt kroppsspråk.⁶²

1.4.5 Evabritt – en analys av en talkshow

I Maria Karlberg och Brigitte Mrals *Heder och påverkan* ingår en undersökning av en talkshow av Susanne Davidsson, bearbetad av Maria Karlberg, där syftet är att studera *Evabritt*, en svensk talkshow. Analysens huvudfråga var ”Hur använder programledaren sig av den klassiska triaden ethos, logos, pathos?”⁶³

Davidsson skriver att ”det finns således ett slags retorik i tv-program precis som i annat berättande”. Hon refererar till Walter J Ong som menar att teve gjort att ethos och logos har fått tillbaka sin makt.⁶⁴

Davidsson tar upp Kurt Johannessons föreställning om ”den nya retoriken” vilken har sin utgångspunkt i den bild av vårt språk, världen och människan som de nya massmedierna förmedlar. Han menar att det offentliga språket som vi använder oss av har blivit intimiserat. Han kallar det man använder sig av i media för ”det fiktiva vardagsrummets retorik”, där det rör sig om samtal snarare än tal.⁶⁵ I detta samtal kan alla vara delaktiga och har samma rätt att säga sin åsikt. Många program idag vill skildra tittarnas tevesoffor i hemmamiljö. Man sitter ofta och tycks föra ett avslappnat samtal över en kopp kaffe, precis som man gör i hemmet.⁶⁶

Davidsson tar också upp Johannessons påpekande att själva intimiteten kan vara farlig i sig eftersom vi som tevetittare blir okritiska då vi ser på en talkshow där exempelvis en politiker

⁶¹ Gudrun Weiner, *Att strida med ord: en kritisk retorikanalys av politiska talkshows i tysk tv*, Retorikförlaget, Diss. Örebro, Örebro universitet, 2006, Åstorp, 2006 s. 257.

⁶² Weiner 2006, s. 260.

⁶³ Susanne Davidsson, i Maria Karlberg & Birgitte Mral, Brigitte, *Heder och påverkan: att analysera modern retorik*, Natur och kultur, Stockholm, 1998, s. 142.

⁶⁴ Davidsson, 1998, s.142.

⁶⁵ Davidsson, 1998, s.142.

⁶⁶ Davidsson, 1998, s.142.

gästar programmet. Johannesson menar att vi alla har en agenda. En politiker som står och försöker förmedla något i ett debattprogram är vi medvetna om försöker övertyga oss om något; är hon eller han däremot gäst i ett uppsluppet teveprogram analyserar vi det denna/denne säger betydligt mindre.⁶⁷ Gränsen mellan det som är offentligt och det som är privat blir svår att dra, och detta menar Davidsson gäller inte enbart så kallade politiska talkshows utan även i exempelvis *Evabritt*.⁶⁸

Davidsson kommer fram till att det ethos som Evabritt Strandberg, programledaren för *Evabritt*, förmedlar är förmågan att lyssna på det som hennes gäster delar med sig av och att visa förståelse för deras handlingar och känslor. Hon framstår på ett sätt som en sorts hjältinna, men även som en förstående terapeut då man berör ämnen som kan vara känsliga. Hon försöker på så vis skapa en stämning som ska kännas trygg för gästerna. Davidsson påpekar också att programledaren håller en låg profil.⁶⁹

1.4.6 En tidigare uppsats om *Skavlan*

I Lantz & Stenbergs uppsats analyseras ett flertal avsnitt ur *Skavlan* från säsongen våren 2011.⁷⁰ Syftet med uppsatsen var att undersöka huruvida talkshowprogrammet *Skavlan* är skapat för att dels generera en delaktighet och engagera den icke-närvarande publiken. De menar att en väsentlig aspekt av detta är hur programledaren och gästerna samspelar. Syftet var också att ta reda på vilka resurser som programledaren använder sig av för att inviga programgästerna till att berätta något och vice versa, vilka resurser programledaren och gästerna använder sig av för att initiera berättelser och därtill även hur programledaren hanterar gruppdynamiken.⁷¹

Lantz och Stenberg har endast analyserat samtal där fler personer än två varit inblandade. De har således bortsett från samtalet med den första gästen. De kommer fram till att programledaren använder sig av att ställa en fråga, att uttrycka ett påstående och att presentera bakgrundsfakta som resurser för att gå vidare i programmet. Han använder sig av det som Lantz & Stenberg kallar för responsstöd (uppbackningar), han efterfrågar ibland ett vidareutvecklat svar, förtydligar då och då det som sägs och använder sig av humor. Något de upptäcker är att programmet skiljer sig från andra talkshows på det sättet att gästerna också har möjlighet att initiera berättelser, även om det är vanligast att programledaren är den som

⁶⁷ Davidsson, 1998, s. 143.

⁶⁸ Davidsson, 1998, s. 145.

⁶⁹ Davidsson, 1998, s. 145.

⁷⁰ Lantz & Stenberg, 2011.

⁷¹ Lantz & Stenberg, 2011, s. 2.

står för detta. Gästerna i programmet backar upp de andra gästerna då de berättar något, i högre grad än vad programledaren själv gör. Det de också kommer fram till är att programledaren ibland intar en passiv roll då någon gäst börjar berätta om något som kanske inte var planerat. Detta menar Lantz & Stenberg är ovanligt för institutionella samtal, men samtidigt menar de att, och refererar till J. Phillip Glenn, flerpartssamtal ofta är friare än tvåpartssamtal.⁷²

Det som Lantz & Stenberg ser som en stor skillnad mellan programledarens beteende och gästernas är att gästernas sätt att ge stöd åt andra deltagare främst är att fylla i varandras svar. På så vis försöker de underlätta och föra berättelsen vidare. Programledaren styr tillbaka samtalet till det aktuella ämnet de gånger gästerna hamnar alltför mycket på ett sidospår, och han släpper således inte sin institutionella roll helt och hållet. Hur han gör detta går till på två olika sätt; antingen leder han tillbaka samtalet till den gäst som för tillfället står i fokus, eller också börjar han tala till en tredje person om ämnet. Det som Lantz & Stenberg också noterar är att det uppstår *chat talk* vid de tillfällen då gästerna på något vis är involverade i berättandet. Det vill säga att samtalen är avspända och dialogiska. Här menar Lantz & Stenberg att deras institutionella roller utmanas och att deras roller i programmet skiftar mycket på det stora hela.⁷³

Programledaren använder sig även av diskursiva handlingar för att tydliggöra handlingen i en berättelse för den icke-närvarande publiken. Lantz & Stenberg menar att programledaren här adresserar den icke-närvarande publiken genom att använda sig av ett indirekt tilltal. Lantz & Stenberg understryker att den här rollen är av stor betydelse vid analyser av talkshows, eftersom dessa program är ämnade att underhålla just den icke-närvarande publiken.⁷⁴

1.4.7 Hur denna undersökning förhåller sig till tidigare forskning

Det finns mycket tidigare forskning på ämnet talkshows, dock oftast inte ur ett retoriskt perspektiv, vilket lämnar utrymme åt min studie där det centralt är att analysera hur man som programledare agerar i sitt *actio* och hur man bekräftar gästerna.

1.5 Material, urval och avgränsningar

Jag har tittat och lyssnat på två programledares samtal. Den totala samtalstiden är 60 minuter vilket jag bedömt vara tillräckligt för min undersökning. Allt material som jag har undersökt

⁷² Lantz & Stenberg, 2011, s. 36-39.

⁷³ Lantz & Stenberg, 2011, s. 34.

⁷⁴ Lantz & Stenberg, 2011, s. 37.

har jag transkriberat. Utvalda delar, det vill säga avslutet av de båda programmen, av transkriptionsarbetet finns med i en bifogad bilaga (2).⁷⁵ De principer jag tillämpat i transkriptionsarbetet presenteras närmare i bilaga 2.

2 Bakgrund

I detta avsnitt kommer jag att gå igenom fenomenet talkshows med särskild tonvikt på mina undersökningsobjekt Skavlan och Malou.

2.1 Talkshowen förr och talkshowen nu

I Nationalencyklopedin kan man läsa att en talkshow, eller pratshow som man ibland säger på svenska, är ett:

TV-program i serieform där olika typer av inslag varvas inför studiopublik. Programledarens samtal och intervjuer med inbjudna gäster, i regel kända och aktuella personer, är programmets grund och den vanligaste typen av inslag. Programformen började i radio men utvecklades och renodlades i TV. Det första programmet av detta slag var det amerikanska "The Tonight Show" (1954–), vars andre programledare Jack Paar (1918–2004, programledare 1957–63) med sin personliga framtoning och lediga intervjustil kom att prägla genren. Programledaren identifieras ofta med programmet och får i allmänhet även ge namn åt det. Det första svenska exemplet på pratshower torde vara "Hylands hörna" (1962–83), lett av Lennart Hyland och producerat med "The Tonight Show" som modell. [...] Programformatet har ökat genom sina förhållandevis låga produktionskostnader.⁷⁶

I sin bok *Media Talk. Spoken Discourse on TV and Radio* skriver Andrew Tolson att något som är speciellt för talkshows idag är att man använder sig av ett särskilt sätt att prata på. Detta kallar han för *chat talk*. Han menar att den vanliga typen av rollfördelning som sker vid en intervju inte följs här, utan istället har de som gästar programmet möjlighet att ställa motfrågor till programledaren. Det som också är speciellt för denna typ av samtal är just att det ska fungera både som informerande och underhållande. Meningen är att de ämnen som diskuteras ska vara av ett humoristiskt slag och de ska ha en privat och personlig karaktär.⁷⁷ Munson skriver att talkshowen på senare år har gjort succé som en ny politisk arena, då den fungerar mer direkt, trovärdigt och avslöjande. Han menar också att det via detta forum är enklare att nå ut till den publik som normalt sett inte är intresserad av politik.⁷⁸ Det är kanske mindre svårt för gemene man att ta till sig det politiska budskap som förmedlas i en talkshow där retoriken ofta är lättsammare, jämfört med en traditionell politisk arena. Munson frågar

⁷⁵ Hela transkriptioner över samtliga 32 respektive 28 minuter av programmen finns i författarens ägo.

⁷⁶ <http://www.ne.se/lang/pratshow>, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-11-16.

⁷⁷ Andrew Tolson, 2006, *Media Talk. Spoken Discourse on TV and Radio*. Edinburgh: Edinburgh University Press, s. 178.

⁷⁸ Munson, 1993, s. 3.

sig om talkshowen enbart är av underhållningsvärde eller om den kan ge upphov till en viss vitalisering av politiken.⁷⁹

Linus Brännström skriver i en artikel för *Expressen* att talkshows har fått ett uppsving under de senaste åren och därmed har program som *Hellenius hörna*, *Skavlan* och *Robins* uppstått. Både *Hellenius hörna*, som sänds i TV 4, och *Robins*, som går på SVT, är program som är mycket inspirerade av amerikanska talkshows. De innehåller intervjuer som varvas med sketcher och humor. Programmet *Robins* liknar *The Late Night Show with David Letterman* och *Jay Leno Show*. En helt annan inriktning har man i *Skavlan*, där humor inte alls har en lika central roll utan där man satsat mer på själva samtalet mellan gästerna. Det som gör *Skavlan* unikt är att man använder sig av en väldig blandning av människor i programmet. Man låter exempelvis en politiker, en forskare och en skådespelare mötas på en och samma scen.⁸⁰

2.2 En presentation av teveprogrammen

På svt.se står att läsa att ”Skandinaviens mest sedda pratshow med Fredrik Skavlan”.⁸¹ Programmet sänds en gång i veckan, på fredagar klockan 21.00, och är en timme långt. Fredrik Skavlan är programledare och han gästas varje vecka av ett antal kända människor från både Sverige, Norge och andra delar av världen och djupintervjuar dessa personer om det de arbetar med men också om deras privatliv. Här har man såväl den fysiskt närvarande publiken att ta hänsyn till som den hemma i tevesoffan.

På TV4:s hemsida skriver man att *Efter tio* är ett ”svenskt magasin från 2010. Malou von Sivers tar upp aktuella ämnen och trender samt trädgård, relationer och hälsa”.⁸² Detta program sänds, som namnet avslöjar, efter klockan tio på vardagsförmiddagar, fem dagar i veckan, i TV4. Avsnitten är en timme och 15 minuter långa med många reklamavbrott. Precis som i *Skavlan* tar Malou von Sivers emot ett par gäster under varje programtillfälle. Hon intervjuar dessa om det de har åstadkommit och om sådant man inte visste om dem förut. *Efter tio* går i direktsändning och *Skavlan* spelas in sent dagen före det sänds. Detta betyder att man i *Skavlan* har extremt kort tid på sig att redigera och att man i *Efter tio* inte alls kan

⁷⁹ Munson, 1993, s. 3.

⁸⁰ Linus Brännström, 2010-10-21, ”Kanalerna slåss om tittarna med pratshower”. *Expressen*[online] <http://www.expressen.se/noje/tvsajten/1.2183376/kanalerna-slass-om-tittarna-med-pratshower>, hämtad 2011-12-05.

⁸¹ http://svtplay.se/v/2559528/skavlan/del_4_av_13?cb,a1364145,1,f,-1/pb,a1364142,1,f,-1/pl,v,,2575624/sb,p102975,1,f,-1, hämtad 2011-10-24.

⁸² http://www.tv4play.se/nyheter_och_debatt/efter_tio?title=efter_tio&videoid=2084067, 2011-10-24.

redigera materialet.⁸³ En väsentlig skillnad mellan *Skavlan* och *Efter tio* är att man inte har någon fysiskt närvarande publik i *Efter tio*. Förut fanns alltid en publik, men sedan en tid tillbaka har man slutat med det.⁸⁴ Någon förklaring till detta ges inte. Konsekvenserna som kan uppstå av att man i *Skavlan* har en publik på plats är dels att *Skavlan* själv måste ta hänsyn både till denna och till den passiva publiken – tevetittarna. Eftersom man numera i programmet *Efter tio* inte längre har den fysiskt närvarande publiken kan Malou således lägga mer fokus på ”tevesoffspubliken”.

Enligt Malou von Sivers själv övar hon aldrig innan hon genomför en intervju i programmet. Däremot går hon igenom den research som hon har fått av sin researcher. Därefter går hon igenom vinkling och så vidare. I hennes program får gästerna aldrig reda på vilka frågor som ska ställas i förväg, men de får reda på vad man är intresserad av att ta upp om dem. Detta beror på att hon vill att svaren i sig ska leda fram till nästa fråga.⁸⁵

3 Resultat och analys

I detta avsnitt kommer jag att redovisa det som jag bedömt vara retoriskt signifikant i de två talkshowvärdarnas sätt att uppträda på under programmets gång.

3.1. Ickeverbalt agerande i de båda talkshowerna

Jag kommer i de följande avsnitten att fokusera på det icke-verbala i de båda programmen. Dock tar jag även upp exempel från transkriptionerna (talet/samtalen) då jag vill demonstrera något som har med det icke-verbala att göra.

3.1.1 The setting i *Skavlan*

Scenen hos *Skavlan* är ett runt podium som är prytt med en rund, fluffig, grön matta. Det står fem fåtöljer i svart läder riktade mot varandra i en ring på podiet. *Skavlan* har alltid den centrala sittplatsen. Alltså finns det rum för att ha fyra gäster på scenen samtidigt. *Skavlan* har under programmets senare del alltid sällskap av fyra gäster. En av dessa måste lämna programmet tidigare än de andra, då denna inte längre får plats när den femte och sista gästen anländer. Dessutom byter gästerna plats med varandra då en ny kommer in, eftersom ”nykomlingen” är ämnad att sitta närmast *Skavlan*. Mellan *Skavlan*s fåtölj och fåtöljen som står till vänster (från publikens håll sett) finns ett litet fyrkantigt bord med kaffemuggar för

⁸³ Minnesanteckningar från telefonsamtal med Britt-Marie Magnusson, pressansvarig för *Skavlan*. 2011-12-08. I uppsatsförfattarens ägo.

⁸⁴ Utskrift av e-post från *Efter tio*-redaktionen, 2011-11-07. I uppsatsförfattarens ägo.

⁸⁵ Utskrift av e-post från Malou von Sivers, 2011-12-09. I uppsatsförfattarens ägo.

gästerna. Runtom podiet har man placerat spotlights med blått och rött ljus. Man har också använt sig av en rökmaskin, för då och då kan man skymta ett moln av rök bakom programdeltagarna. På själva podiet är belysningen dock mer lik den typ av belysning som gemene man har hemma i sitt eget vardagsrum.⁸⁶ Däremot kan man uppleva att belysningen runtom, rökmaskinen och det så kallade ”mönstret” som är gult och svart och kan liknas vid en eld, som skymtas i bakgrunden ger en stark känsla av studionärvaro.

Skavlan är klädd i mörk kavaj och ljusblå skjorta. En extra skjortknapp är uppknäppt och han bär heller ingen slips, vilket man således kan tolka som att programmet är av informell karaktär. Detta kan man, utgående från Goffman, kalla för Skavlans egen fasad. Fasaden är, som nämnt i avsnitt 1.2.1, ”den expressiva utrustning [...] som avsiktligt eller omedvetet används av individen under hans framträdande”.⁸⁷ Iförd denna fasad och med ett försök till ett charmigt leende på läpparna ger han intryck av att vara någon som man gärna skulle mingla med i sociala sammanhang. Det ethos han förmedlar är ett informellt, men korrekt sådant. Man skulle kunna påstå att han är välklädd, men inte tillknäppt.

3.1.2 The setting i *Efter tio*

När signaturmelodin med dess ”introbilder” har mynnat ut är det första man får se Malou i närbild. Hon står iförd en vit kavaj, ett elfenbensfärgat paljettlinne, jeans och stövlar. Klädsel tycks vara ett viktigt inslag i programmet, då man som tevetittare kan få reda på var Malous kläder kommer ifrån ur varje avsnitt på programmets hemsida. I famnen håller hon en liten ljusbrun chihuahua. Det ethos hon representerar tycks vara av en välklädd och elegant karaktär – dock inte formell, utan snarare som en modemedveten väninna man skulle kunna tänkas ta ett glas med på en bar.

Studion är riggad som ett hem med bokhyllor, fåtöljer, en soffgrupp, tända ljus lite här och var och stämningsfull belysning.

Programmet börjar med att Malou står, vid ett vitt fyrkantigt bord, tillsammans med tre personer: Sofi Fahrman (närmast Malou), Fredrik Steen och Isabella Löwengrip. Både Fredrik och Isabella har varsin dator framför sig. Detta ska symbolisera att de står och chattar och twittrar med tevetittarna i stundens hetta. Här vill man antagligen påvisa att man sänder ”här och nu” och att man vill att tevetittarna ska vara aktiva och höra av sig till programmet med frågor och åsikter.

⁸⁶ Jfr Davidsson ovan om det fiktiva vardagsrummet; detta är ett försök till att skapa ett skenbart vardagsrum. Den nedtonade ljussättningen finns där, den ombonade mattan finns där och kaffemuggarna som ska betona att man sitter i en avslappnad miljö och samtalar finns där.

⁸⁷ Goffman, 2004, s. 28.

I periferin kan man se att två personer sitter i en soffa. Man kan ana att Malou senare under programmets gång kommer att ta sig till denna soffgrupp och tala med dessa två.

Under hela ”bordssessionen” står Malou och håller hunden under sin vänstra arm. En stor del av det här avsnittet handlar om glamourlivet och dess baksida. Att Malou bär den lilla hunden ”Tango” under armen under början av programmet kan ses som att tevetittarna ska förstå att hon är djurvän, men detta skulle också kunna ses som om hunden är hennes accessoar. Avsikten med ett djur som en prydnad för tankarna till Hollywood, Paris Hilton och eventuellt också Stureplan – som dessutom förs på tal ett flertal gånger längre in i programmet. Känslan av att man vill anamma en viss glamour i programmet blir med detta antagande stark.

Det skulle kunna vara så att man försöker få Malou att framstå som mild och vän med denna typ av verktyg. Kanske kan detta vara ett redskap för att få henne att framstå som en mjukare person då hon ska ställa skarpa intervjufrågor? Nu ställer hon emellertid ingen mot väggen i detta program. Dock talar hon efter introduktionen en lång stund med tre (senare fyra) personer om alkoholvanor. Då håller hon inte längre i någon hund, men det skulle kunna förhålla sig på det viset att hon då redan har vaggat in tevetittaren i en viss trygghetskänsla. Senare i programmet syns hunden vandra runt på scenen och nosa på både möbler och gäster. Detta kan också ses som en avslappnad miljö där husdjuren får gå fritt omkring, precis som i ett hem. Att studion är inredd som ett vardagsrum passar väl ihop med Malous milda framtoning i programmet. Man anar att detta ska vara ett trevligt och rofyllt vardagsrum.

En gång i det aktuella programmet har Malous kavaj ”åkt upp” något i ryggen, så att hennes linne blir synligt. Vid ett annat tillfälle ses en skugga passera över hela scenen och en gång kan man skymta en stor hängande mikrofon i rutan. Detta innebär att ett uppvisande av programmets bakre region (backstage) uppstår. Man kan diskutera vilken typ av effekt detta avslöjande får; på ett sätt förstör det själva illusionen om ett vardagsrum, men samtidigt bidrar detta ännu mer till den livekänsla som man antas vill förmedla i programmet.

3.1.3 Fredrik Skavlans actio

Goffman talar, som jag bland annat har berört i avsnitt 1.2.1, om det som han kallar för ”the setting” hos det som jag vill kalla för ett rollspel. Detta skulle även kunna kallas för scenen. Olika roller kräver olika typer av scener.

Exempel 1: Introduktion. S: Fredrik Skavlan

S: hh. tony bennett har delet scene me frank sinatra bono

å lady gaga men *allrig* förr me utrikesminister carl-billt
hh. to av verldens ledene hjärnefoskere (.) å
filmestjernen nomi rapace

Programmet börjar med att man filmar Skavlan rakt framifrån så att han har blicken riktad in i kameran. Det ser ut som om han ser på tevetittarna när han talar. Så här börjar varje avsnitt av *Skavlan*. Han filmas i halvkroppsformat och berättar kort om vad kvällens program ska handla om.

Det första Skavlan gör i detta avsnitt är att han höjer på ögonbrynen då han gör en ansats till vad han ska säga. Hans blick förblir sådan under hela detta anförande. Detta kan tänkas signalera att han är engagerad. Han tycks vara någorlunda stressad – man kan åtminstone kalla det för att han är uppe i varv. Detta kan man märka då man iakttar hans rörelser. Han använder sig mycket av händerna i sina rörelser vid introduktionen. Vid varje persons namn (även då han säger ”världens ledande hjärnforskare”) gör han en kraftig rörelse med armen nedåt mot golvet. Då han säger ”aldrig förr” använder han sig av båda händerna och för dem samtidigt, hastigt, en gång nedåt. Detta fungerar som ett förstärkande verktyg till att Tony Bennett faktiskt *aldrig* förr har delat scen med de som gästar kvällens program. Introduktionen är mycket kort, ungefär 30 sekunder. Skavlans kortfattade introduktion till programmet följs av signaturmelodin och dess sedvanliga rörliga bilder på diverse kända personer. Alla dessa små bilder bildar ett rutsystem som tillsammans utgör programtiteln. Applåder från studiopubliken hörs i takt till musiken och den avslutas även med höga applåder och hurrarop. Skavlan syns sitta i sin fåtölj och han knackar ett par gånger med ena handen mot sitt eget ben och ler samtidigt. Det inger en känsla av att han har kontakt med publiken och på sätt och vis dirigerar den att klappa. Han har inte någon gäst sittande på podiet från början utan gästen/gästerna kommer in allteftersom under programmets gång, efter att han har presenterat denna/dem. Detta för att de ska få en egen presentation och för att inte programintroduktionen ska stjäla deras entré. Därför fortsätter han direkt med att presentera sin första gäst och välkomna henne upp på scen. När Noomi Rapace kommer upp på podiet tar hon först Skavlan i handen och ger honom två kindpussar, och Skavlan svarar med en kram som han ger henne med ena armen, vad man i dagligt tal skulle kunna kalla för en ”halv” kram. De har tidigare träffat varandra i samma program, men i en tidigare säsong. Därför kan man tänka sig att mötet blir mer intimt och varmt. En viss skillnad vad gäller mottagandet kan ses då Skavlan möter Carl Bildt.

Exempel 2: Introduktion av andra gästen. S: Fredrik Skavlan

S: [xxxxx the world is a big place slår sverjes utbildnings- eh utrikesminister fast på twitter (.) eh o me tohunnre resedager i åre så burde han vite va han snakker om *ehh*.hh här är en backpacker på höjet nivå (.) ta gott emot carl bilt

Skavlan ser in i kameran och ler då han introducerar Bildt. När sedan Bildt gör entré (se exempel 2) skakar han hand med både Rapace och Skavlan. Han gör ingen skillnad mellan Rapace och Skavlan, utan använder sig av samma hälsningsform. Hälsningen är av formell karaktär och den skulle nästan kunna ses som något avståndstagande. Budskapet som förmedlas till tittarna blir i detta fall att det rör sig om en relation på en mer formell nivå.

Då Skavlan talar med Bildt använder han sig av fler handrörelser än då han talar med Rapace. Han gestikulerar då han talar om hur han själv öppnat ett twitterkonto. Han demonstrerar med ena tummen och pekfingeret som om han drog ett betalkort i en kortläsare, och då Bildt berättar att han tycker om att vara ”blyg privat” svarar Skavlan med att ”det är det som inte riktigt (.)” och för händerna mot varandra och låtsas att de inte går att foga samman. Publiken skrattar högt. Vid ett annat tillfälle, då Skavlan tar upp ett mer känsligt ämne, använder han ena handen då han gestikulerar för att låtsas sopa bort smuts från sitt kavajslag. Han frågar nämligen i detta sammanhang Bildt: ”Blir det inte som att, känner du inte att det är som att ha en, liksom en fläck på kavajen liksom som du aldrig får bort?”

Många gånger då Skavlan lyssnar på Rapace håller han ett finger för sin mun. Det ser ut som om han lyssnar intresserat då hon talar. Detta kan både signalera att han markerar att han är uppmärksam och att han förbereder sig att ta ordet. En sekvens i samtalet med Bildt syns Skavlan ha handen för munnen och ge honom en nick. I detta fall ses han sitta något framåtlutad. Detta kan ses, precis som i Rapaces fall, som en signal att han är uppmärksam på vad Bildt har att säga, men det kan också markera att han försöker att hitta något att ifrågasätta i Bildts uttalande.

Exempel 3: Avslut. S: Skavlan; T: Tony Bennett

S: näste fredag starter vi så sent som klocken ti: derfor di dere ska hinne samle in så mye penger som möjlitt till världens *barn* (S TAR UPP EN SKRAMMELBÖSSA OCH SKAKAR DEN FÖRSIKTIGT) gallan är *här* på svt innan oss näste freda asså men *här* är tony bennett

I detta scenario (exempel 3) har Skavlan precis tackat Tony Bennett efter ett samtal med honom, och efter det gör Skavlan en gest med handen mot scenen och säger att “the stage is yours”. Applåder ljuder ideligen och Tony Bennett tar de övriga gästerna i hand. Sedan går

han upp på scenen. Han vinkar mot studiopubliken som fortfarande applåderar. Skavlan zoomas nu in där han sitter i sin fåtölj. Han informerar tevetittarna om att programmet börjar en timme senare än normalt nästkommande vecka, på grund av att man ska ha en insamlingsgala till förmån för världens barn. Han betonar “*barn*” samtidigt som han skakar bössan som han håller i sin hand en gång. Detta för att förtydliga vad det hela handlar om. Han avslutar med att presentera Tony Bennett, med vilken han också inledde dagens program. Publiken applåderar igen och han slänger iväg sina manuskort på ett till synes nonchalant sätt. Detta inger ytterligare en känsla av avspändhet. Bennett börjar sjunga och eftertexter rullar fram.

3.1.4 Malou von Sivers actio

Programmet börjar med en signaturmelodi och bilder visas på olika företeelser och ting som kan förknippas med vardagen: ett barn som hoppar runt, en kvinna i silhuett som stretchar, ett glas mineralvatten med gurkskivor, en sked som rör om i en kaffemugg, en bok där sidorna bläddras i och en gata fylld av människor i rörelse visas. Sedan visas programmets namn med bokstäver. Som nämnt i avsnitt 3.1.2 så syns Malou nu i halvkroppsformat, med den lilla hunden Tango i famnen, då hon ser in i kameran och introducerar dagens program.

Exempel 4: Introduktion. M: Malou von Sivers

M: (LER) hej å eh järtlitt välkomna hit pt denna vecka
som vi burjar som vanlit med eh bland andra (.)
isabella .hh eh blondinbella som ju väcker känslor på
alla möjlia sättde e intressant å spännande: vi ska
prata lite om de .hh

Malou har genomgående ett sparsmakat kroppsspråk. Hon tycks lugn och sansad i gester och mimik då hon står framför kameran och då hon samtalar med sina gäster. Då hon hälsar tevetittarna välkomna till dagens program (exempel 4) ler hon in i kameran. Hon nickar då och då instämmande till den gäst som har talan.

Malou skakar aldrig hand med någon, och inte heller kramar hon någon av gästerna i programmet då hon presenterar dem för tevetittarna. Det fungerar snarare som om det är tevetittaren som har kommit in i programmet istället för gästerna, eftersom gästerna mestadels redan står/sitter i sin position så som de ska vara utplacerade under programmet. Då hon tackar olika personer för att de medverkat i programmet använder hon heller ingen fysisk kontakt.

Exempel 5: Avslutning. M: Malou von Sivers

M: (VÄNDER SIG MOT KAMERAN) åoch eh:: tack för
ida: alla ni som ha: tittat vi e: tibaka imorron igen .hh
de kommer o bli *massa* nya spännande spännande
gäster som vanlitt hh.

I detta avslut (exempel 5) står Malou tillsammans med två frisörer och två hårmodeller som fått sina frisyrier stylade under hela programmet. De har precis avslutat en diskussion om hur frisyreerna är gjorda. Malou tackar dem alla fyra för att de medverkat i programmet och sedan vänder hon sig mot kameran, till tevepubliken. Malou ler i hela denna sekvens då hon talar till publiken. Hon och de andra zoomas ut en bit och sedan byts tevebilden mot två ljus som brinner i små förgyllda lyktor.

3.2 Verbalt agerande i de båda talkshowerna

De kommande avsnitten koncentreras på det verbala agerandet i de två programmen. Till att börja med går jag igenom de fyra kvaliteter hos Häger som jag valt ut att analysera hos programledarna. Därefter går jag igenom de båda programledarna utifrån hur de är som samtalare.

3.2.1 Hägers kvaliteter i *Skavlan*

Förtroende

Det sätt som Fredrik Skavlan använder sig av för att skapa förtroende hos sina gäster innefattar humor och smicker, vilket i många fall leder till en positiv stämning. Han smickrar bland annat Rapace genom att säga att hon är den ”riktiga” Lisbeth Salander, och publiken ger bifall, och han smickrar Bildt då han kallar honom för ”twitterkung”. Han frågar honom hur många det är som prenumererar på hans twitterkonto, varpå Bildt svarar att ”ja, det är väl en bit mer än femtiotusen”. Publiken jublar och applåderar. Skavlan frågar Bildt om han vet hur många som följer hans twitteruppdateringar. Det vet förstås inte Bildt, och Skavlan svarar att det är 329 personer som följer den. Här visar han att han kan bjuda på sig själv. Han har ett starkt ethos, varför han också kan avslöja detta utan att det skulle vara till nackdel för honom. Enligt Aristoteles ska en trovärdig talare ha tre kvaliteter. Man skulle kunna tala om att Skavlan skapar *eunóia* då han talar till och försöker förtydliga vissa uttalanden i de samtal

som förs.⁸⁸ Bland annat förklarar han, tillsammans med Bildt, för den närvarande och icke-närvarande publiken vad Twitter är.

Kunskap

Både vad gäller Rapace och Bildt tycks Skavlan vara mycket påläst om deras liv och förfaranden. Han ser sällan ner i manus för att kontrollera något han ska säga. Han ger intrycket av att vara väl förberedd inför programmet, men inger ändå känslan av att kunna vara mycket spontan.

Ett tecken på okunskap i ett av Skavlans uttalanden är då han, i samband med ett känsligt ämne om Bildts oljebolagsverksamhet, säger att ”du har svarat på det tidigare och det handlar om din d- ditt tidigare jobb, du eh i (OHÖRBART) om att du var statsminister och utrikesminister så satt du som styreledare i detta olje- eh sällskapet, eller *styrelsen*, styrelsemedlem, ledamot”. Här stakar sig Skavlan flertalet gånger och Bildt svarar dessutom nekande på denna fråga. Det tycks som om Skavlan inte har gjort tillräckligt med research. Bildt påstår att ”bolaget *finns* ju inte där”, och Skavlan har inte tillräckligt med fakta, och på så vis kommer man inte mycket längre i denna diskussion. En viss brist på frónesis hos Skavlan kan här ses. Förmodligen skulle Skavlan ha vunnit mer mark hos publiken om han hade varit mer påläst än han är. Trots många försök till att komma vidare i samtalet lyckas han inte på grund av Bildts sätt att parera honom, eftersom Bildt märker att Skavlan inte är tillräckligt insatt.

Tonläge

Skavlan intar många gånger rollen som en skjutjärnsjournalist i samtalet med Carl Bildt. Häger skriver dock att just Carl Bildt är svår att intervjuja, att han är ett ”starkt intervjuobjekt”, till och med att han ”är det tydligaste exemplet i denna kategori”.⁸⁹ Därför kanske det finns en anledning till att Skavlan agerar på detta, hårdare, sätt i denna konversation. I en diskussion med Bildt hettar det till litegrann. Bildt försöker byta ämne under detta samtal (som för övrigt handlar om att många anser att Bildt har suttit på fler än en stol i fallet där två svenska journalister sitter fängslade i Etiopien), och Skavlan blir till slut frustrerad och för sitt manus mot huvudet, som om han vill gömma sig. En gång hytter han med fingret samtidigt som han skämtsamt och frustrerat utropar att ”men det är inte det som är frågan!” Han låter något mer förstående då han samtalar med Rapace.

⁸⁸ Hellspång, 2004, s. 177.

⁸⁹ Häger, 2007, s. 20.

Då Skavlan talar har han, oftast, en vad man skulle kunna kalla glad och hurtig ton. Man skulle kunna påstå att han ”talar effektivt”, då han har ett relativt snabbt tempo när han yttrar sig.

Attityd

Det förefaller som om Fredrik Skavlan har en positiv attityd till sina gäster. Han är glad och humoristisk då han samtalar med dem. Dock blir det en något hetsk diskussion angående Carl Bildts agerande i en viss affär. Precis som Norrick fann i sitt material kan man se att Skavlan också utmanar sina gäster på olika sätt för att göra samtalet mer levande. I flera sekvenser försöker Bildt på olika sätt byta ämne, då de talar om oljebolagsaffären. Skavlan blir flertalet gånger irriterad och i ett avseende säger han att ”Men nu snackar vi om Afrika” då Bildt precis gjort ett försök till att gå in på ett sidospår. Men Bildt lyckas gå ifrån ämnet trots detta och Skavlan blir mer och mer frustrerad. Detta går att koppla till ”Kunskap”, då Skavlan kanske hade behövt fler argument i detta samtalsämne.

Skavlan säger senare emot Bildt, med en viss ton av humor på rösten, då han menar att Bildt inte är en privat person eftersom han flitigt använder sig av Twitter. När Skavlan gör ett försök till att angripa Bildt är det egentligen inte Bildt han försöker övertyga. Däremot måste han övertyga studiopubliken och tevetittarna om att han tar sitt journalistiska uppdrag på allvar och verkligen vill ställa Bildt mot väggen i en fråga där många svenskar är tveksamma till dennes agerande. Här är det en fråga om att balansera uppdraget att skapa förtroende hos gästen och uppdraget att skapa detsamma hos publiken. Detta kan ses som ett retoriskt dilemma i Skavlans roll som programledare. Han använder sig av en ethosstrategi gentemot Bildt där han utsätter honom för en konfrontation, samtidigt som han måste visa upp ett annat ethos för sin publik då denna kanske sitter och funderar kring frågan om Etiopien och oljebolaget. Skavlan har med andra ord ett krav på sig från denna – att han ska lyckas få Bildt att tala. På detta sätt uppstår en obekväm kombination att förena dessa två publiker och gäster.

3.2.2 Hägers kvaliteter i *Efter tio*

Förtroende

Något som Malou gör många gånger i det undersökta materialet är att hon tilltalar gästerna med deras förnamn. Detta skulle man också kunna koppla till känslan av att sitta hemma i någons vardagsrum. Vanligt är att man känner sig mer avslappnad och personlig med den man talar med om denna person använder ett mer informellt tilltal.

Malou ställer också vad man kan kalla för ”ofarliga” frågor. Hon börjar ofta med att ge insmickrande kommentarer till programdeltagarna. Dock kan dessa kommentarer, ibland, tolkas som (mild) ironi. Men detta verkar inte personen, som dessa kommentarer riktar sig till, göra.⁹⁰ Detta sätt att kommunicera på gör att Malou bekräftar personen i fråga redan innan denna har börjat tala. Förutom detta så bekräftar hon ibland även personerna efter att de har berättat någonting genom att summera vad de sagt. Enligt Häger fungerar detta på ungefär samma sätt som när en psykolog upprepar det patienten berättar (exempelvis: patient säger: ”Jag var deprimerad” och psykologen upprepar då det hon säger: ”Så då var du alltså deprimerad?”)⁹¹. Ett exempel på att Malou upprepar/summerar det som gästen sagt, då hon precis har hört Löwengrip tala om alkoholvanor kan ses då Löwengrip säger: ”Sen kan jag också uppleva att människor kan bli lite *sura* för att man inte vill vara *med* liksom *va*?” Malou avbryter henne då med: ”Du e en som står utanför liksom?”

En känsla av att Malou arbetar mycket med fötroendet infinner sig snabbt. Malous skapar också hon *eunóia* när hon talar till tevepubliken. Hon ser då och då in i kameran och berättar om vad som ska ske i programmet. Hon ber Löwengrip berätta för tittarna att de kan twittra med henne under programmets gång.

Kunskap

De frågor som Malou ställer till Paula Liljeberg angående Livsstilmottagningen kan tänkas att hon redan känner till svaren på, men att detta är information som hon vill att tevetittarna ska få ta del av och då i formen av att Liljeberg själv får svara. Här handlar det också om *eunóia* då hon är mån om och visar sin omtanke för sin målgrupp. Detsamma gäller då hon talar med Anders Jonsson. Hon vet i förväg att han fått hjälp av en släkting att ta tag i sina alkoholproblem, men väljer ändå att låta honom berätta om detta. Detta kan dock ses som en självklarhet, då det i de flesta fall i talkshows fungerar på så vis att programledaren är införstådd med gästens historia. Programledaren är i de flesta fall tillsammans med sin/sina researcher/researchers och redaktör och diskuterar igenom vad man kommer att ta upp i en persons specifika fall.⁹²

Exempel 6: M: Malou von Sivers; A: Anders Jonsson

M: du kom ända ne: ti botten å du förstörde relationer å

⁹⁰ I detta fall syftar jag på då Malou pratar om Elsa, huvudpersonen i Fahrman's nya roman, ”som bara har ett sånt där glamourliv precis som du”.

⁹¹ Häger, 2007, s.76

⁹² Utskrift av e-post från Malou von Sivers, 2011-12-09. I uppsatsförfattarens ägo.

så å så fick du hjälp av en släkting som ändå fanns i:
(.) som du vågade berätta re hä fö: va?

A: [mt

I exempel 6 kan man, som tidigare nämnt, se att Malou redan vet vad Anders Jonsson kommer att berätta, men hon väljer ändå att ställa denna fråga som ett påstående för att Jonsson själv ska ha chans att berätta hur det gick till.

Det som skulle kunna ses som okunskap (brist på frónesis) eller möjligtvis bristande memorering är att Malou tycks glömma vad läkaren heter då hon ska presentera henne. Hon säger ”och sen så har jag med också eh Paula Liljeberg” och drar även ut på vad Liljeberg arbetar som. Hon ser ner i manus då hon söker efter vad gästen heter och vad hennes yrke är. Hon säger också fel på klinikens namn som Liljeberg arbetar vid.

Ett annat tecken på okunskap i hennes agerande är då hon ska introducera Anders Jonsson och istället för att i denna stund säga hans namn säger hon ”Och vi har med oss en läkare här som ska berätta om det och en kille som verkligen, där det verkligen gick för långt”. Det ger intrycket av att hon varken vet överläkarens eller den nyktra alkoholists namn. Dessa sekvenser stärker med andra ord inte frónesis.

Tonläge

Malou låter förstående på tonläget många gånger då hon samtalar med programgästerna. Hon talar i ett lugnt tempo och tycks ta det gästerna berättar på allvar. I slutet av programmet, då hon talar med frisörerna om de båda kvinnornas nya frisyren, har Malou ett annorlunda tonläge. Hon låter uppriktigt överraskad då hon ser resultatet av frisörernas arbete. Hon skämtar dessutom om den ena kvinnans hårstyling och frågar om frisören har lagt in en donut i håret på henne. Här skulle man kunna se det som hon går in i en annan, mer lättsam, roll då hon talar med frisörerna.

Attityd

Malou har en lugn attityd då hon talar med sina gäster. Detta kan leda till att dessa känner sig trygga med henne som programledare. Hon ifrågasätter dem sällan i deras uttalanden och är positiv till det mesta som sägs, varför de med stor säkerhet känner att de kan tala vidare obehindrat. Här skulle man kunna dra en koppling till areté. Malou kan ses som moralisk och ha god karaktär, då hon oftast låter sina gäster tala till punkt.

Exempel 7: Uppmuntran. M: Malou von Sivers; A: Anders Jonsson

M: å sen sitter anders jonsson (.) breve dej här eh:: i och eh:
de e

A: [m:m
jättebra att du kommer å för alla våga ju inte prata om de
du ha varit me om (.)

A: .hh ja-a

M: .hh att du blev alkoholist (.) efter att ha levt ett sånt hä liv

Hon ger också (i exempel 7) Anders Jonsson en uppmuntrande kommentar till att han vill medverka i programmet. Sedan förklarar hon ytterligare vad hon menar med att alla inte vågar prata om det som han har varit med om.

I ett avseende ifrågasätter Malou Isabella Löwengrip. Detta sker då Löwengrip talar om att ”man är tråkig” då man inte dricker under en kväll ute på krogen. Malou säger då att ”men det är ju *din* bild av dig”. Hon avbryter henne också ibland under detta. Det kan bero på tidsbrist, då Malou med all säkerhet är medveten om vad som ska hinnas med i programmet. Dessutom är Löwengrip inte enbart en gäst i programmet utan fyller på sätt och vis en funktion i programmet som Malous ”sidekick”. Detta kan bidra till att Malou kanske kan vara lite rakare, till och med ifrågasättande mot henne.⁹³ Man kan diskutera vad en sidekick egentligen är i detta avseende, och man skulle kunna se detta som en person som man kan använda sig av en annan ethosstrategi till. En sidekick skulle i detta avseende kunna ses som en ”äkta vän” som man kan vara mer rak och ärlig mot.

3.2.3 Fredrik Skavlan som samtalare

När Skavlan talar använder han sig ofta av tvekljud, det vill säga ”ehh”. Detta gör han framförallt i början av en mening då han ska ställa en fråga till intervjupersonen. Detta kan uppfattas som en mer avspänd attityd och stämningen blir således överlag mer avslappnad. Man skulle också kunna tänka sig att detta ”ehh” ger Skavlan någon sekund extra att fundera över hur han ska formulera nästa fråga. Detta skulle kunna spegla ett informellt samtal i goda vänners lag. Här använder man sig av samma typ av tvekljud. Skillnaden är dock att tvekljuden ibland blir ganska intensiva, vilket jag skulle vilja påstå inte alltid förhåller sig på samma sätt i icke-institutionella samtal. Skavlan använder sig med all säkerhet oftare av tvekljud eftersom han oftast ska ställa en intervjufråga till informanten. Detta är inget som gemene man gör i ett vardagligt samtal.

⁹³ Jfr. hur andra programvärdar i talkshows hanterar sina sidekicks. Det här ger programledaren en chans att också visa sig fyndig och slagfärdig, vilket säkert publiken uppskattar, men det hade knappast varit möjligt att skämta lika grovt med en inbjuden gäst. I Malous fall finns dock inte den humoristiska tonen. Här handlar det mer om att hon kan ifrågasätta sin ”sidekick” mer än någon annan i programmet.

Exempel 8: Isbrytare och första frågan. S: Fredrik Skavlan; N: Noomi Rapace

- S: de fölleja (xx) de de ä välli hollywood me sån två
(.)
N: ja de e två *hehe* de e lite franskt
S: njaa fast nå gör alle de bare ikke här i sverje
N: ja-a *hehe*
S: di ha kanskje glömt *eheh*
N: ja *hehe* görom de i eh norje?
S: ne-ej (TITTAR NER I SINA PAPPER,
PUBLIKEN FNISSAR)
N: *hehe*
S: öhe du eh (.) sist vi pratet (.).hh som va längesen
nå å pratet om hollywood (.) så vardu rätt skeptiskt
ti hollywood (.) å du va rätt skeptisk till de som å
göre en film där å nu har du jort hh. to (.) å ska
göre en tredje (.) ehh var hollywood som du
trodde? (.)
N: (1) asså hollywood (.) [...] och träffade regissörer å
olika .hh producenter å sådär å lite skådespelare
och då:: mötte ja ridley scott (mt) bland annat
S: [rejissörn?]
N: regissören (mt) och de ja känner nu egentlien att (.)
båda dom filmerna som ja ha jort nu (.) ha ju
filmats i london (S NICKAR) (.) (S LUTAR SIG
BAKÅT OCH NICKAR) [...]

Skavlans första fråga till Rapace (se exempel 8) handlar om att hon varit skeptisk till Hollywood, och om denna stad var som hon trott. Genom att sedan, då Rapace svarar, ställa frågan om det är regissören som Rapace menar gör att Skavlan tar hänsyn till sin fysiskt närvarande och sin icke-närvarande publik. Han försöker förtydliga det hon berättar både för studiapubliken och för tevetittarna. Man skulle kunna se detta som att Skavlan skiftar mellan två roller; rollen som samtalare med Rapace och rollen som programledare av *Skavlan* – personen som ska förmedla någonting till sina åskådare. Rapace är med all säkerhet van vid den här typen av intervjuer, men hon är inte på samma sätt som Skavlan van vid att ha två scener i åtanke. Dessutom tar hon kanske för givet att alla vet vem Ridley Scott är.

Exempel 9: Påstående. S: Fredrik Skavlan; N: Noomi Rapace

- S: [du är ikke en sån välli social
person da elle?
N: [jo ja e vällit social (LER)
(PUBLIKEN SKRATTAR)
S: fast (.)

I detta exempel (9) försöker Skavlan antyda att Rapace inte är en alltför social person. Hon i sin tur påstår att hon är det, trots sitt tidigare uttalande om att hon inte ser det som så viktigt att umgås och skapa en god arbetsmiljö med sina kollegor. Senare medger hon ändå att det stämmer. Direkt efter detta byter Skavlan ämne. Kanske gör han detta då han märker att stämningen ändras något. Möjligen gör han också detta då han själv känner att han har gått lite över gränsen. Varför han ställer detta påstående är med anledning till att Rapace också precis sagt att hon inte tycker att det är så viktigt att ha roligt tillsammans då man arbetar. I detta fall syftar hon på en anekdot som Skavlan precis berättat om henne, vilken handlar om då hon arbetade tillsammans med en norsk skådespelare som försökte lära känna henne bättre. Han ville ta en kaffe med Rapace, men hon tackade nej. Publiken skrattar högt åt berättelsen då Skavlan ger ifrån sig ett tvärt ”nej” och gör en paus. Här gör sig Skavlan rolig på Rapaces bekostnad. Men hon får också chansen att förklara sig, vilket hon gör. Då hon gör detta bekräftar hon snarare Skavlans skämt än dementerar det.

Exempel 10: Personlig fråga. S: Fredrik Skavlan; N: Noomi Rapace

S: du ehr en (.) i denne norske film som heter babycall så
speler du en överbeskyddende mamma
N: [mm
S: eh va man kunne si (.) eh är du selv en (.)
åverbesskyddende mamma? (2) (N SKRUVAR PÅ
HUVUDET) känner du igen den siden?
N: ehh (.) ja-a (1) både ja å nej asså ja tro alla föräldrar
kämpa ju me (.) [...]

I exempel 10 ställer Skavlan nu en till personlig fråga, precis efter att han har frågat om Rapace är osocial. Det uppstår en lång paus, varför Skavlan utvecklar sin fråga något genom att specificera sig och fråga om hon ”känner igen den sidan av föräldraskapet”. Detta för att förtydliga och avgränsa sin frågeställning så att Rapace enklare ska kunna svara på frågan. Eftersom hon verkar avvisande till frågan gör han detta. Med det inte sagt att hon inte vill svara på hans fråga, utan att hon möjligen funderar en smula för länge enligt Skavlan på hur hon ska svara. Det dröjer ungefär två sekunder, vilket ses som en ovanligt lång paus i ett samtalsanalytiskt perspektiv.⁹⁴ Det här gör att Skavlan väljer att tydliggöra frågan något.

Exempel 11: Personlig fråga. S: Fredrik Skavlan; N: Noomi Rapace

S: [e- men-den-den karaktär du spiller är ju psykiskt

⁹⁴ Norrby, 2004, s. 116.

instabil är (.) det eh- känner du igen liksom (.)
N: [mm
har du vari i närheten av den siden av menske? (1)
N: mt a-a (.) asså jag har eh (1) nä jag va::: arton nitton då
gick min mamma in i en livskris (.) ehm och (.) och
förlorade liksom fästet om livet på ett sätt (.) (S
NICKAR TILL) och (.) rasa rätt långt (.) å va på psyket
(.) och behövde hjälp [...]

Exempel 11 påvisar en något oangenäm situation. Här går Skavlan ännu längre och frågar rakt ut om Rapace någon gång har känt sig psykiskt instabil. Som man kan utläsa i transkriptionen så är det inte helt bekvämt för honom att ställa denna fråga. Han tvekar ett par gånger med orden innan han bestämmer sig för att ställa denna fråga. Det dröjer något längre än vad som räknas som normalt innan Rapace svarar på frågan. Rapace svarar dock utförligt på Skavlans något intima fråga. Även den fråga han ställer efteråt, om hon är ”en ensam person” vilket hon en gång sagt att hon var innan hon träffade Ola Rapace, svarar hon utförligt på. Efter detta svar uppstår det en paus och publiken börjar jubla. Det kan tyckas som att Skavlan stakar sig mer i de frågor som är något obekväma både att ställa och att svara på. Han tycks ta längre tid på sig då han ställer dessa frågor till Rapace.

Som i ett tidigare exempel (2) välkomnar Skavlan Carl Bildt. Det första Skavlan sedan frågar honom om är om han känner igen Noomi Rapace, vilket Bildt svarar att han gör och drar därefter ett skämt om att ”och nu blir de kaffe har jag förstått” varpå publiken skrattar. Efter detta förklarar Skavlan att han är glad över att Bildt känner igen henne då det skulle kunna bli ganska pinsamt om han inte gjorde det. Skavlan lägger till att ”eller om du” och gestikulerar mot de båda gästerna. Detta gör han troligtvis då han inte vill riskera att Rapace ska känna det som om situationen inte skulle kunna se tvärtom ut. Det vill säga att det var hon som inte kände igen Bildt. Bildt svarar med att ”det hade varit pinsamt, men det kommer jag ihåg”, varför Skavlan ställer en fråga som tycks vara mer av ett påstående som går ut på att det är en talang att just klara av att känna igen många människor. Bildt svarar sedan att det visst är en talang, men en talang om han själv inte har. Publiken skrattar därefter. Skavlan fortsätter med att kalla Bildt för ”twitterkung” varpå publiken skrattar. Detta fungerar som smicker men också som ett humoristiskt inslag i samtalet. Därefter berättar Skavlan för publiken och Rapace att Bildt är ”pionjär när det kommer till att bruka sociala medier” och sedan får Bildt berätta om då han skickade det första mailet statsledare emellan. Skavlan gör en antydning till publiken att detta är någonting riktigt stort och publiken ger då ifrån sig ett stort jubel och applåderar högt. Detta fungerar som smicker gentemot Bildt, men är också ett

sätt för Skavlan att kommunicera med studiopubliken – att han tycker att den bör reagera på ett visst vis.

Första delen av intervjun med Bildt kan man se som trevlig. Inslaget av humor är stor. Detta kan tolkas som en sorts medveten retorik från Skavlan: att börja med den trevliga delen och sedan gå in på rakt-på-sakfrågorna. Skavlan tar upp ett par tweets som Bildt har skrivit på Twitter. Detta fungerar som ett roande scenario. Han för in Rapace i samtalet då han också frågar henne om hon brukar använda sig av Twitter och gör henne således delaktig. Han försöker här skapa en sorts gruppdynamik. Han går över till en tweet som handlar om att Bildt är på väg till ett föräldramöte på ett av hans barns skola. ”Och det är vi alla eniga om, det är riktigt men jag vet inte men *vem* är det egentligen i utlandet eftersom det står på engelska, vem är det i utlandet som behöver veta detta?” Här medger Bildt att det är onödigt att skriva till alla om detta. Det här skulle möjligen kunna vara en indikation från Skavlan att göra Bildt något osäker över hur resten av samtalet kommer att se ut, då det ändå är han som ”håller i bollen” och kan styra detta.

Exempel 12: Obekvämt fråga och dubbel fråga. S: Fredrik Skavlan; C: Carl Bildt

- S: [...] är jo att i somres så ble to: svenske
journalister fengster (.) ehh: fengslet i
- C: [m-m:
etiopia (.) eh: for (.) (C NICKAR)
- C: [m:
di skulle göre en historia om ett oljebolags (.)
virksamhet därnere .hh eh: å: (.) alle har etterfråget
att du ska ut å si nå: (.) å si mer än du sier (.) å de
(C NICKAR)
- sitter anhøria här som vill att du ska på banen (.)
- C: [°m:° (C NICKAR)
eh å så tänke ja (.) eh- v- kan du ikke si *noe*
liksom? vorför sier du *ingenting*? varför blir du
helt plötsligt tyst? (.)
- C: .hh uh- nå:e då ja talade om de i teve både igår å
ida: .hh eh: m- såatt du: du: (P SKRATTAR
TILL) du hängernte riktit mäe

Då Skavlan i exempel 12 säger att ”alla har efterfrågat att du ska säga nåt, och säga mer än du säger, och det sitter anhöriga här som vill att du ska på banan” använder han sig av ”någon annan”. Det vill säga, han vill få det att låta som om andra vill att Bildt ska tala – inte han själv, trots att det i detta fall är han själv som vill få Bildt att börja tala. Detta kan ses som ett retoriskt grepp som Skavlan använder sig av för att inte bli avspisad i sin frågeställning. Sedan fortsätter han i denna fras att ställa två frågor på en gång, vad jag vill kalla för

dubbel fråga. Han säger ”Eh- v- kan du inte säga *något* liksom?” och försätter direkt med att fråga ”Varför säger du ingenting?” Men Skavlan nöjer sig heller inte med dessa två frågor utan ställer dessutom en tredje i en och samma följd: ”Varför blir du plötsligt *helt tyst*?”

Efter många obekväma frågor som Skavlan har ställt Carl Bildt frågar han också om Bildt känner sig frustrerad någon gång då han inte kan uttala sig om någonting eftersom han är diplomat varpå Bildt svarar jakande att det visst finns sådana tillfällen. Då avslutar Skavlan med att fråga om det är då Bildt twittrar på ett visst sätt som han vill att Rapace ska läsa upp ”lite poetiskt”. Rapace vägrar och publiken skrattar. Det hela slutar med att Skavlan själv får läsa upp tweeten som handlar om att Paris alltid är detsamma oavsett vad som händer i världen. Skavlan frågar därpå vilket Bildts mest romantiska minne från Paris är. Bildt svarar med att säga att han inte tänker svara på det i detta forum och påminner Skavlan om att han vill ha ett privatliv. Publiken skrattar. Skavlan frågar detta mest eftersom han tänkt göra en övergång till att prata om minne, eftersom två norska hjärnforskare är de gäster som strax ska träda fram. Inget riktigt avslut görs med Bildt om man ska jämföra med hur Skavlan agerade i situationen med Rapace.

Skavlan fungerar, precis som Eriksson med flera skriver, som *problematizer* då han samtalar med Bildt. Han försöker peka på de problem som finns i Bildts agerande, men han lyckas dessvärre inte riktigt då han säger ”det är i varje fall vad jag har fått upplyst/upplysning om” och på detta svarar Bildt kort ”ja, men det är fel” på ett nästan nedlåtande sätt.

Exempel 13: Avbrytande av berättande. S: Fredrik Skavlan; N: Noomi Rapace

N: å de- nä ja spelade anna i:
S: [*..hh som exorcisten*
N: [ja-a lite
fast lisbeth salander
N: [lite så

I detta exempel (13) avbryter Skavlan Rapace mitt i en mening då hon tänkt berätta hur det var då hon spelade ”Anna” i en annan film. Här begår han ett misstag då han inte riktigt verkar lyssna till vad hon säger. Hon börjar med att säga ”När jag spelade Anna i” och just ska fortsätta att berätta i vilken film hon spelade rollen som ”Anna” och varför detta är av intresse just i detta sammanhang. Men då avbryter han henne genom att dra ett skämt. Kort därefter försöker han avsluta deras samtal, för att kunna välkomna Carl Bildt till programmet.

En skillnad mellan Skavlans samtal med Noomi Rapace och Carl Bildt är att Rapace får mycket mer uppbackning och respons av Skavlan jämfört med Bildt. Han ler ofta då hon talar.

Skavlan är hårdare mot Bildt. Han har en mer retsam ton då han talar med honom. Även mot Rapace har han dock en del obekväma frågor. Däremot blir det aldrig någon ”strid” dem emellan. Att han backar upp Rapace i högre grad än Bildt kan bero på att Bildt är en politiskt offentlig person (se bilaga 3, tabell 1). Rapace är en offentlig person, men skådespelare och således inte på samma sätt van vid intervjuer, vilket kan resultera i att Skavlan anser att han bör ge henne mer respons och uppmuntran. Dessutom kan det bero på att Rapace är kvinna och således använder sig Skavlan av en annan samtalsstil då han talar med, men framför allt lyssnar på henne.⁹⁵ Då Skavlan börjar tala med Bildt är han mycket humoristisk. Han intar en annan roll mot mitten av deras samtal då han blir allvarligare och gör en övergång från den lättsamma twitterdiskussionen till att Bildt i många situationer, då han antas uttala sig, inte säger någonting. Skavlan sparar alltså de oangenäma frågorna till sist, och efter att ha haft en något hetsk diskussion med honom vill han ”bli vän” med Bildt, igen, mot slutet av samtalet. Därför avslutar han där han började. Han tar upp ett nytt twittercitrat som publiken, Skavlan själv och Rapace veckor tycka är underfundig.

I ett avseende fyller Skavlan i Bildts mening då Bildt ska tala om ett fall där en journalist suttit i fängsligt förvar i tio år. Bildt ska just till att säga hur länge mannen har suttit fängslad, men verkar vara osäker över hur lång tid det faktiskt rör sig om, varför Skavlan griper in och fyller i, ”tio år”. Här skulle man kunna se det som om Skavlan får ett kort övertag då Bildt inte tycks minnas en väsentlig detalj och man skulle därmed kunna säga att Skavlan stärker sitt ethos inför tevepubliken genom att visa upp frónesis.

Skavlan intar många gånger en klar intervjuarroll och agerar vad man skulle kunna kalla skjutjärnsjournalist ett par gånger i samtalet med Carl Bildt. Då han exempelvis säger ”Det är inte det som är frågan” hytter han med fingret mot Bildt, då han tycks anse att Bildt försöker ”slingra” sig i ett visst svar. Häger skriver, som nämnt i Kunskap, om att just Bildt är extra svår att intervjua.⁹⁶ Därför kan man tänka sig att Skavlan har spetsat till sina frågor ytterligare för att lyckas i detta samtal.

3.2.4 Malou von Sivers som samtalare

Exempel 14: M: Malou von Sivers; I: Isabella Löwengrip

M: [m-m (.) isabella eh:: (.) ska vi be rom eh- twittra?
I: [preci:s
(.) mang kan twittra ti mej under hela showen eh: så de e
heshtaggen efter tie (TITTAR IN I KAMERAN)

⁹⁵ Jfr. Green-Vänttinen, 2001, s. 92.

⁹⁶ Häger, 2007, s. 38.

M: [m-m (.) och framförallt om de här
ämnet vill vi gärna ha synpunkter

I exempel 14 har Malou precis talat kort med hundexperten Fredrik om vad de senare ska diskutera. Direkt efter att hon har berört att de bland annat ska prata om huruvida man ska tillrättavisa sitt husdjur eller inte och Fredrik svarar att han har mycket åsikter om detta, frågar Malou Isabella Löwengrip om de ska be tittarna att twittra med dem. Detta kan snarare ses som en uppmaning till henne än en fråga. Det verkar mer som om Malou påminner Löwengrip om något som hon glömt att göra, varför Löwengrip direkt svarar med att berätta hur man går tillväga. Malou tar också över när Löwengrip kort har berättat detta. Hon tillägger att det framförallt är just ämnet gällande alkoholvanor som de önskar att tittarna diskuterar på sidan. Löwengrip ser fundersam ut när Malou säger detta. Detta skulle kunna bero på att hon tänker att hon själv borde ha sagt detta och att Malous kommentar då fungerar som en sorts förmaning. Malous ”mm” i början av två av hennes turer fungerar här inte som uppbackningar, utan snarare som en typ av turbytesplats. Det vill säga hon självnominerar sig till att ta över talarrollen.

Malou använder sig även hon av tvekljud. Dessa är också av karaktären "eh". Man kan uppfatta detta på liknande sätt som i Skavlans fall: att hon gör det på grund av att hon vill få lite mer betänketid och även att det blir en mer avslappnad stämning med användandet av dessa ljud. Användandet av tvekljuden har jag dock svårt att tro är inövade. Frågan är om de ens är önskade av producenter och kameramän.

Malou använder sig av flertalet påståendefrågor som ”Du har hittat en annan strategi?” i samtalet med Isabella Löwengrip och hennes tillvägagångssätt för att inte dricka alkohol för ofta. Detta artar sig mer som ett vardagsrumssamtal än som en intervju. Man skulle kunna tänka sig att gästerna blir mer avslappnade då hon agerar på detta sätt. De glömmer kanske bort att det är ett samtal av intervjukaraktär – inte ett vardagligt samtal. Malou intar alltså inte riktigt intervjuarrollen så skarpt.

Om man jämför med Davidssons exempel hos Karlberg & Mral, *Evabritt*, kan man se att Malou intar en viss typ av psykologroll.⁹⁷ Man talar om lite problematiska ämnen. När hon samtalar med Blondinbella och Anders Jonsson visar hon förståelse.

Precis som jag nämnde, under Attityd, använder sig Malou flertalet gånger av smicker och uppmuntrande kommentarer till sina gäster. Hon säger exempelvis till Sofi Fahrman, då hon diskuterar alkoholproblem med sina gäster och då hon precis välkomnat in henne på scenen

⁹⁷ Karlberg & Mral, 1998, s.142.

att ”du har lyssnat på den här diskussionen och eh i din bilddagbok så är du ständigt med ett glas i handen och du ser sådär fräsch ut”. Smickret leder med all säkerhet till att personerna som gästar programmet blir mer positivt inställda till Malou. Man kan kalla det för en retorisk strategi från hennes sida. Hon gör likadant i samtalet med Anders Jonsson då hon börjar med att säga ”och så kom du hit utbildad ekonom och duktig och började jobba”. Detta är också ett exempel på smicker, men samtidigt kan det vara ett meddelande till den icke-närvarande publiken att en person med alkoholproblem inte nödvändigtvis behöver passa in i den stereotypa bilden av en alkoholmissbrukare.

Exempel 15: M: Malou von Sivers; I: Isabella Löwengrip

I: [...] sätt å-å varva ner .hh men sen även också att (.)
pressen att nä re e freda o lörda så e re *allti* man börja
kvällen me en flaska vin (.) å sen får man se va som
händer .hh att de b- att eh
M: [°m:m° [de e sån förfesten eh: nä man
går ut helt enkelt

Malou visar i exemplet (15) att hon lyssnar och har förstått vad Löwengrip berättar, då hon talar om att förfesta, på så sätt att hon omformulerar det som Löwengrip sagt. Detta sker under flera tillfällen under programmets gång då någon gäst berättar om en händelse eller en företeelse. Detta fungerar som ett slags bekräftande. Men det skulle också kunna ses som om hon försöker förklara för tevetittarna hur det ligger till.

I en sekvens avbryter Malou Paula Liljeberg då hon är mitt uppe i att berätta hur man betar sig då man som patient kommer till deras mottagning med att säga ”men du det är ju mycket skam i att gå eh till eh att söka hjälp det är ju därför folk gör det väldigt *sent* ofta, hur ser det ut om man kommer till er då?” Detta ger en indikation på att hon vill gå vidare i samtalet.

En viss typ av backstageanvändning skulle man kanske kunna tala om i det fall då Isabella Löwengrip ett antal gånger under programmet berättar vad tevetittarna skriver på Twitter. En gång under programmet säger hon att ”Men jag har fått en fråga här” och berättar vad den handlar om. Detta skulle kunna ses som en sorts backstageanvändande då denna icke-närvarande publik kan vara aktiv och man påtalar det på det här sättet.

En kvantitativ översikt av användningen av uppbackningar i de båda programmen presenteras som bilaga (2). I denna översikt kommer jag fram till att Malou använder sig av betydligt fler uppbackningar – totalt 83 stycken (76 verbala och sju icke-verbala) i sitt program jämfört med Skavlan som totalt använder sig av 21 uppbackningar (15 verbala och sex icke-verbala). Givetvis kan detta bero på att samtalen är av mycket olika karaktär, men

framför allt beror det troligen på att Skavlan och Malou har helt olika ethosstrategier i sina program.

3.3 Jämförande diskussion och slutsatser

Skillnaden vad gäller the setting i programmen är att det i *Efter tio* känns som ett tydligt fiktivt vardagsrum, precis så som Davidsson beskriver det i Karlberg & Mral.⁹⁸ Där finns bokhyllor, levande ljus, soffbord, vardagsrumsmöbler och trendiga färger. I *Skavlan* har man försökt få till ett vardagsrum enbart på det runda podiet. Bakgrunden är av tydlig studiokaraktär då den innefattar blå och röd belysning, rökeffekter och andra ljuseffekter. Då den fysiskt närvarande publiken ständigt är aktiv vad gäller applåder och skratt inger denna ytterligare en studioprägel. Väsentligt att påpeka är dock att även om publiken inte hade funnits där på plats hade Skavlans rum ändå varit av mer studioartad karaktär. Dessa två studios passar programmets karaktärer, då Skavlan är mer rakt på sak, intar en tydligare roll som intervjuare och ibland även intar viss roll som skjutjärnsjournalist och Malou snarare utger sig för att vilja samtala på ett avspänt sätt i en soffgrupp. Malous retorik är mer av den karaktären att hon ska vara en del av samtalet. Detta drag passar sig bättre i ett vardagsrum, precis så som man tänkt sig i detta program.⁹⁹ Skavlans sätt att förhålla sig till sina gäster är mer av fråga-svar-prägel, vilket lämpar sig för programstudions utseende. De båda programledarna växlar mellan sina olika tydliga roller: rollen som samtalsdeltagare med gästerna och rollen som samtalare med publiken.¹⁰⁰

Skavlan utmanar sina gäster mer, medan Malou låter dem berätta det som faller dem in. En annan stor skillnad mellan de två programledarna är att den ena mycket ofta bekräftar sina gäster med uppbackningar, och att den andra sällan gör det. Precis som Häger skriver om det han kallar för hummande och det som Lundberg Dabrowski benämner som katalysering, så kan detta betyda mycket för gästerna i den bemärkelsen om de känner sig bekväma eller inte och om de känner sig uppmuntrade till att fortsätta tala.¹⁰¹ Skavlan använder sig, jämfört med Malou, av relativt få uppbackningar under sitt program. Dock tycks ingen av gästerna reagera på detta. Ingen av dem gör någon antydning om att de skulle tycka att han ger dem för få responser. Detta kan dock betyda att han ger dem nickningar, skakar på huvudet, höjer på ögonbrynen eller dylikt då kameran inte är vänd mot honom. Antingen fokuserar man på gästen under de flesta av dessa tillfällen, eller också använder Skavlan sig av ett så pass

⁹⁸ Jfr. Davidsson, 1998, s. 142.

⁹⁹ Utskrift av e-post från Malou von Sivers, 2011-12-09. I uppsatsförfattarens ägo.

¹⁰⁰ I Skavlans fall har han två publiker att växla mellan.

¹⁰¹ Häger, 2007, s.77; Lundberg Dabrowski, 2011, s.124.

”rappt” tempo i sitt sätt att tala och ställa frågor att intervjupersonerna ändå känner sig bekräftade. Det tycks som om Skavlan ofta använder sig av skämtsamma kommentarer istället för uppbackningar. Malou summerar/upppepar ett flertal gånger det som programgästen precis sagt för att visa att hon lyssnar/har förstått. Väsentligt att ta upp är att man som programledare i teve ofta blir skolad att inte humma för mycket, då detta kan upplevas som störande för tevetittarna. Därför måste man många gånger fokusera mer på att använda sig av blicken och att nicka i samtalet.¹⁰² Skulle man bjuda in Skavlan till ett samtal bakom kameran och han skulle använda sig av lika få uppbackningar som han särskilt gör i samtalet med Carl Bildt, skulle man gissningsvis uppfatta honom som tämligen formell och rentav avståndstagande i samtalet.

Att Malou von Sivers i *Efter tio* har en mycket lång introduktion i jämförelse med Fredrik Skavlan kan göra att programmet redan från början får tevetittaren att känna ett lugn. *Efter tio* är också ett längre program, och Malou har således kanske ”råd” att ha en långsammare takt.

Fredrik Skavlan och Malou von Sivers använder sig av ganska skilda kroppsspråk. Skavlan har ett yvigt och rappare sådant med många stora rörelser i jämförelse med Malou, som använder sig av ett mer sparsmakat gestikulerande i ett lugnt tempo.

Den backstageanvändning som sker i *Efter tio* kan förstås då programmet går i direktsändning. Något liknande ”avslöjande av backstage” sker inte i Skavlan. Men detta program är, som jag nämnt i avsnitt 2.2, förinspelat. Dock är det förinspelat mycket nära inpå då det ska sändas, men antagligen har man hunnit redigera den här typen av misstag då man spelar in 20-30 minuter extra i detta program, som man sedan kan klippa bort.¹⁰³

I Malous fall beträffande okunskap (brist på frónesis), och att se ner i manus, måste man ha i åtanke att hon har fem program med flertalet gäster i veckan som hon måste ha kontroll över. Skavlan har endast ett program med fem gäster att ta hänsyn till varje vecka, men visar ändå i en sekvens en viss brist på frónesis. Dock använder han sig mestadels av en god frónesis.

Skavlan talar mer till sin studiapublik och indikerar flertalet gånger på att den ska agera. Han visar prov på eunióa, kanske främst mot denna. Detta gör, av naturliga skäl, inte Malou. Hon kan istället koncentrera sig på tevepubliken, *the primary recipient*, och kan således ha denna målgrupp i åtanke än mer.

Samtalen mellan Skavlan och hans intervjupersoner är mer dynamiska än Malous, då Skavlan använder sig av ett mer livfullt, varierat tonläge och kroppsspråk. Samtalen i *Efter tio* är mer slätstrukna. Det tycks som om stilen i *Skavlan* ska vara av en mer rapp och händelserik

¹⁰² Lundberg Dabrowski, 2011, s. 125.

¹⁰³ Utskrift av e-post från Håkan Lagher, redaktör för *Skavlan*, 2011-12-12. I uppsatsförfattarens ägo.

karaktär, vilket speglar Skavlans ethos i programmet. *Efter tio* som program handlar om betydligt mer allmänna ting än vad *Skavlan* gör. Skavlan tycks använda sig mer av kairos än Malou. Detta kan också bero på att man har kunnat redigera i efterhand i programmet och på så sätt kan det verka som om han gör det. Det ethos han förmedlar tycks underfundigt. Malous ethos är mer av mer förstående och allvarligare karaktär. Med detta program har man heller inte för avsikt att humor ska vara ett centralt inslag. Det sänds inte, till skillnad från *Skavlan*, på kvällen. Man kan anta att man här har valt att ha en seriösare ton rakt igenom programmet, med tanke på vilken tidpunkt på dagen det sänds och att det dessutom sänds fem dagar i veckan.

Skavlan är mer rakt på sak till skillnad från Malou. Både Malou och Skavlan tycks passa väl in i en könsstereotyp. Malou är en kvinna som är förstående, bekräftande och tar sina gäster på allvar, och Skavlan är mannen som är mer lättsam och skämtsam, men som samtidigt ställer sina gäster mot väggen.

4 Slutdiskussion och förslag på fortsatt forskning

Skavlan och Malou har arbetat med sina program under flera års tid och är således inte några ovana programledare på fältet.

Att analysera actio är ett svårt uppdrag. Denna uppsats har varit av metodprövande karaktär och ett försök till att göra det och ett exempel på hur man kan kombinera denna typ av analys med andra infallsvinklar som ethos, roller och dialog med gäster och publik. Dock behövs mer forskning på området. Det Gelang kallar för actiokapital bygger många gånger på subjektiva utlåtanden. Därför har det heller inte varit en fråga om programledarna har ett rikt actiokapital eller ej som jag försökt fånga i min uppsats, utan istället hur programledarna faktiskt handlar och hur de kommunicerar med programmets gäster och de två publikerna. Actio tycks, precis som Gelang skriver, vara starkt kopplat till individen hur hon är som person: det vill säga hur hennes ethos ser ut och hur programmet, i dessa situationer, ska se ut.

Eftersom det många gånger är svårt att urskilja om Fredrik Skavlan och Malou von Sivers alls bekräftar sina informanter (under de flertal tillfällen då de inte filmas) blir detta ett tillkortakommande för min uppsats, då man som intervjuare kan använda sig av många sätt att ge respons under tiden då informanten berättar något. Förslag på fortsatt forskning av detta slag skulle således vara att man som forskare även skulle delta i den fysiskt närvarande publiken, som observatör, i de program som ska undersökas. Dock kan man då inte undersöka kontrasten i att som programledare ha en till publik på köpet att ta hänsyn till och en programledare utan detta extra auditorium. Däremot har man möjlighet att kunna observera

mer om man dels deltar som observatör, noterar vad man ser, och dels ser på programmen i efterhand, transkriberar och analyserar dem.

Sammanfattningsvis kan retoriken sägas ha en given roll att spela vid fördjupade studier och analyser av den speciella form av kommunikation som talkshows exemplifierar.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Dicksved Hanna, *Mm, ja, mhm – den som lyssnar tillför också något till samtalet*, C-uppsats framlagd vid institutionen för nordiska språk, professionell svenska, Uppsala universitet januari 2011.

Lantz, Stina & Stenberg, Ulrika, *Diskursiva handlingar och resurser i talkshows med flerpartssamtal. En samtalsanalys av tv-programmet Skavlan*, C-uppsats framlagd vid Akademin för humaniora, utbildning och samhällsvetenskap, Örebro universitet, 2011-06-01.

E-postkontakt med TV4:s Tittarservice, 2011-11-29

E-postkontakt med SVT:s Tittarservice, 2011-11-25

E-postkontakt med Malou von Sivers, programledare för Efter tio, 2011-12-09

E-postkontakt med Håkan Lager, redaktör för *Skavlan*, 2011-12-12

Minnesnoteringar från telefonsamtal med Britt-Marie Gustafsson, pressansvarig för *Skavlan*, Stockholm. 2011-12-01

Tryckta källor

Eriksson, Göran, "Politicians in Celebrity Talk Show Interviews: the Narrativization of Personal Experiences.", I: *Text & Talk*, Vol. 30, 2010, Issue 5.

Gelang, Marie, *Actiokapitalet: retorikens ickeverbala resurser*, Retorikförlaget, Diss. Örebro: Örebro universitet, 2008, Åstorp, 2008

Goffman, Erving, *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*, 4. uppl., Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2004

Hellspong, Lennart, *Konsten att tala: handbok i praktisk retorik*, 2., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2004, s. 181.

Häger, Björn, *Intervjuteknik*, 2., [omarb. och uppdaterad] uppl., Liber, Stockholm, 2007

Jarlbro, Gunilla, *Medier, genus och makt*, Studentlitteratur, Lund, 2006

Karlberg, Maria & Mral, Brigitte, *Heder och påverkan: att analysera modern retorik*, Natur och kultur, Stockholm, 1998

Lundberg Dabrowski, Stina, *Atlas*, Falun, 2011

Munson, Wayne, *All talk: the talkshow in media culture*, Temple University Press, Philadelphia, Pa., 1993

Norrby, Catrin, *Samtalsanalys: så gör vi när vi pratar med varandra*, 2., [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2004

Norrick, Neal R., 2010, "Listening Practices in Television Celebrity Interviews", *Journal of Pragmatics*. Vol. 42, Issue 2.

Thornborrow, Joanna (2001) "Has It Ever Happened to You? Talk show stories as mediated performance", *Television talk shows: discourse, performance, spectacle*. London: Lawrence Erlbaum 2001.

Thornborrow, Joanna, "Narrative, opinion and situated argument in talk show discourse", *Journal of pragmatics*, 39, Cardiff 2007.

Tolson, Andrew, *Television Talk Shows: Discourse, Performance, Spectacle*. London: Lawrence Erlbaum 2001.

Tolson, Andrew, *Media Talk. Spoken Discourse on TV and Radio*. Edinburgh: Edinburgh University Press 2006.

Weiner, Gudrun, *Att strida med ord: en kritisk retorikanalys av politiska talkshows i tysk tv*. Diss. Örebro: Örebro universitet, Åstorp 2006.

Elektroniska källor

Brännström, Linus, 2010-10-21, "Kanalerna slåss om tittarna med pratshower".

Expressen[online] <http://www.expressen.se/noje/tvsajten/1.2183376/kanalerna-slass-om-tittarna-med-pratshower>, hämtad 2011-12-05

www.ne.se/lang/pratshow Nationalencyklopedin, hämtad 2011-11-16.

svtplay.se/v/2559528/skavlan/del_4_av_13?cb,a1364145,1,f,-1/pb,a1364142,1,f,-1/pl,v,,2559528/sb,p102975,2,f,-1, hämtat 2011-12-08

http://www.tv4play.se/nyheter_och_debatt/efter_tio?title=efter_tio&videoid=2093401, hämtat 2011-11-08

MATERIALFÖRTECKNING

Skavlan: Del 4 av 13: fredag 7 oktober 2011 kl 21:00, längd på undersökningsmaterialet: 33 min. Deltagare: Skavlan (programledare), Noomi Rapace, Carl Bildt. (*Skavlan* sänds fredagar kl. 21.00-22.00)

Efter tio: måndag 7 november 2011 kl. 10.07, längd på undersökningsmaterialet: 28.32 min. Deltagare: Malou von Sivers (programledare), Isabella Löwengrip, Sofi Fahrman, Fredrik Steen (hundexpert), Paula Liljeberg (läkare), frisör 1, frisör 2, blond kvinna (makeovergäst), brunhårig kvinna (makeovergäst), Git Scheynius (filmexpert).

(*Efter tio* sänds vardagar 10.07-11.47)

5. Bilagor

Bilaga 1: Transkriptionsnyckel för talkshowerna

Jag kommer att analysera undersökningsmaterialet och sedan ta upp exempel från dessa transkriptioner. De pauser i talet hos programledarna och informanterna som jag har funnit har jag försökt mäta upp med ett tidtagarur. Jag har enbart delat upp dem i (.) som betyder att de är kortare än en sekund och därefter i (1), (2) och (3) vilket betyder att de är en, två eller tre sekunder långa. Varför jag har mätt upp dessa pauser är just för att kunna använda mig av dessa upplysningar i analysen då en extra lång paus kan vara av betydelse. Jag har även tittat på programmen för att se om man kan skönja någon teknik som programledarna använder sig av för att vinna publikens och gästens välvilja.

Jag har valt att transkribera 32 minuter av *Skavlan* och 28 minuter av *Efter tio*. Tidsskillnaden beror dels på att programmen i sig är olika långa och dels på att samtalen och samtalstempot skiljer sig tidsmässigt. Varför jag just transkriberat dessa minuter beror på att jag ville få med hela samtal, alltså inte avbryta mitt i en diskussion. Jag ville dessutom använda mig av början av programmen. Det vill säga jag har undersökt programmens inledning och vidareutveckling i ungefär en halvtimme i vardera program plus de två programmens avslut. Svaret på varför jag valt att endast transkribera hälften av programmen är att jag anser detta vara tillräckligt för att kunna skönja ett mönster i de båda programledarnas agerande i programmen. Transkriptionsarbete är också mycket tidskrävande. Av den anledningen valde jag också att avgränsa mitt material till cirka 30 minuter per program.

I *Efter tio* faller det sig så att Malou diskuterar med flera personer samtidigt, vilket gjorde att jag valde att undersöka dessa flerpartssamtal, medan det i *Skavlan* är endast en person som man fokuserar på åt gången. Senare i programmet blir det något mer uppluckrat, ju fler gäster som tillkommer. Dock har jag valt att analysera de två första samtalen då det är enklare att uppfatta vem som säger vad.

Transkriptionerna är gjorda utifrån det inspelade material som finns att tillgå på respektive kanals hemsida. Jag har använt mig av den ljudupptagning som två normala högtalare till en dator har. Det som bör sägas om de transkriptioner som jag har gjort är att en transkription egentligen aldrig kan ses som färdig. Man kan hela tiden gå tillbaka i sitt material och finna nya händelser. Det är också givet att en transkription som gjorts av en forskare inte skulle

kunna bli exakt likadan om den gjordes om på nytt av en annan forskare.¹⁰⁴ I ett transkriberingsarbete är det nämligen lätt att bli subjektiv, eftersom man ibland kan hamna i den fällan att man ”hör vad man vill höra”. Därför anser jag att detta är viktigt att ta i beaktande vid min materialredovisning. En transkription är inte alldeles enkel att läsa för ett otränat öga. Då jag citerar någon i analysdelen har jag därför normaliserat transkriptionerna i själva analys-texten.

Så som jag har tänkt kring urvalet gällande mitt undersökningsmaterial är således: Materialet måste vara teveprogram där *hela* frågor ställs och där man också har en möjlighet att se programledarens kroppsspråk (actio). Så fungerar det i våra talkshows, varför jag bedömde denna typ av teveprogram som relevanta för min undersökning. Just talkshows intresserar mig också för att man här för så kallade pseudoinformella samtal med intervjupersonerna. En nyhetsreporter interagerar aldrig med någon fysiskt närvarande publik och inte heller samspekar man på samma sätt med tevetittarna, eftersom man ofta inte får se reportern som medverkar i inslaget.

Efter tio är ett program som sänds i direktsändning.¹⁰⁵ Inspelning av Skavlan görs sent dagen innan det sänds.¹⁰⁶ Därför passar dessa väl för undersökningen då de båda programledarna arbetar under liknande premisser.

En riktlinje för denna transkriptionsnyckel har varit Catrin Norrbys ”Principer för transkription”.¹⁰⁷ Självt har jag förtydligat en del förklaringar. Jag har också gjort ett tillägg av några symboler. De här tilläggen har jag gjort utifrån Green-Vänttinsens transkriptionsnyckel, hämtad ur hennes avhandling, *Lyssnaren i fokus*.^{108 109}

(.)	paus under 0,5 sek
(1) (2)	paus uppmätt i 1 sekund respektive 2 sekunder ¹¹⁰
<i>vansinnigt</i>	emfatiskt tryck (stryks under eller kursiveras)
va:nsinnigt	förlängning av föregående ljud
va:::nsinnigt	Ytterligare förlängning
fan-	avbrutet ord
[[samtidigt inledda yttranden

¹⁰⁴ Norrby 2004, s. 33.

¹⁰⁵ kontakt per e-post med redaktionen för *Efter tio*, 2011-11-06. I författarens ägo.

¹⁰⁶ telefonkontakt med Britt-Marie Gustavsson, pressansvarig för Skavlan, 2011-12-01. Minnesnoteringar i författarens ägo.

¹⁰⁷ Norrby Catrin, 2004, s. 98-99

¹⁰⁸ Green-Vänttinen Maria, *Lyssnaren i fokus*, 2001, s.11

¹⁰⁹ Denna transkriptionsnyckel har jag använt mig av i en tidigare uppsats.

¹¹⁰ Pauserna är inte uppmätta i exakta hundradelar, då jag fann detta bli alltför tidskrävande.

°vansinne°	sägs med tystare tonläge/röstläge
+vansinne+	sägs med högre röst än normalt
(BULLER)	metakommentarer (dessa har versaler)
vansinne	sägs med skrattande röst
.ord .hja	Inandning föregår ljud
hh .hh	Utandning respektive inandning
(vansinne)	parentes anger osäker transkription
(x) (xx) (xxx)	omöjligt att höra – (x) motsvarar ett ord, (xx) två ord osv.
<de e vansinne>	långsammare takt än vanligt
>de e vansinne<	snabbare takt än vanligt
→	fortsättningston (det kommer mer)
↑	stigande ton
?	frågeintonation
↓	tydligt fallande ton
@	röstförändring, dramatisering
mt	Smackljud

Bilaga 2: Transkriptioner

Program: Efter tio

M: Malou von Sivers

G: Gitt Schenyus

F1: frisör nr 1

F2: frisör nr 2

T1: tjej nr 1

T2: tjej nr 2

Programmets avslut. Tid: 1.22 min

1. M: .hh ta:ck för att du kom hit de hä va bara ett eh li:te li:tet (MAN SER EN SKUGGA AV
2. NÅGON I RUMMET, SOM HELT PLÖTSLIGT BARA FÖR NÅGON SEKUND
3. DÖLJER DET MESTA AV SCENEN/GÄSTEN OCH MALOU) axplock av alla dom
4. fantastiska filmer som man ha möjlighet o se: å dessutom så kan ni länka till eh: .hh (SER
5. PÅ G) er sida från vår facebookside
6. G: (HÖJER PÅ ÖGONBRYNEN) a
7. M: m:m (NICKAR TILL) (NICKAR OCKSÅ ETT ANTAL GGR, SER ÅT HÖGER)
8. mt nu:: måste ja se va som har hänt hä:r (RESER SIG UPP
9. I MITTEN AV DENNA MENING OCH GÅR IVÄG CA TVÅ METER TILL DE TVÅ
10. FRISÖRERNA OCH DE TVÅ KVINNORNA I FRISÖRSTOLARNA) me ert eh:
11. arbete som ha pågått under hela .hh (.) förmiddan här oj oj *ohehejj* vikken skillnad
12. (DENNA REAKTION TYCKS M FÅ DÅ HON SER RESULTATET AV DEN BLONDA KVINNANS MAKEOVER)
13. F1: [m:m m:m
14. (F1 SPRAYAR LITE MED EN HÅRSPRAY I HENNES HÅR, F2 PIFFAR
15. FORTFARANDE TILL DEN BRUNHÅRIGA KVINNAN – ALLA STÅR UPP
16. OCH KVINNORNA HAR INTE LÄNGRE PÅ SIG SINA FRISÖRKAPPOR)
17. M: du ser ut som såhär: propå film rita heyworth a- eller nån (.)
18. F1: [preci:s
19. M: ja:a* .hh (.) föritals filmstjä:rna
20. [precis de e lite äldre eh:: (1)
21. hollywood
22. M: m:m (.) jättefint hu: känns de?
23. F1: [°.hhja° ja:a
24. T1: de känns (1) bra (.) det e verklien skillnad
25. M: [a:a .hh nu hade ru ingen mikrofon (RÄCKER
26. FRAM EN MICK) du se ju ut s- om om du tyckte re kändes bra *hehe* (SKRATTAR
27. TILL)
28. F1: [*heh* a:
29. M: nu förså: ja att du ha lagt in en donuts där eller? (HAR VÄNT SIG TILL
30. T2 OCH F2 NU)
31. F2: [NÄ de behö:vs nämlien inte:: nä: man kreppare
32. M: [+nä:häe:+
33. .hh fö: då räckere bara att kreppa re å så ba- så ba ta ja re å så dela
34. ja in de i nacken här å så bara tog ja .hh undre delen .hh
35. å ba: vira runt de i:n lång å sen fäste me:n sån dä slü:tna nålar .hh
36. M: [°a:ja°
37. så ta man bara ren ö:vre delen .hh (.) (SPRAYAR) å fäster en gång me ren här
38. då ka man få:n så här .hh ganska r::oli form o hä:r ska eh- behöve man verklien

39. M: [°.hhja°
 40. inte va så *noga* utan man kan .hh lite slarvitt ba slänga upp (AVSLUTNINGSMUSIK
 41. BÖRJAR SPELAS) de
 42. M: [nu e re ba å gå ut o parta (.) a:a (DE TVÅ TJEJERNA LER)
 43. F2: [ja:a *hehehe*
 44. M: [*tahack* för att ni kom hit
 45. F1: °tack så hemst mycke° (M VÄNDER SIG MOT KAMERAN)
 46. M: åoch eh:: tack för ida: alla ni som ha: tittat vi e: tillbaka imorron igen .hh de kommer
 47. o bli *massa* nya spännande spännande gäster som vanlitt hh. (LER IN MOT KAMERAN,
 48. HON – OCH DE ANDRA – ZOOMAS UT EN BIT OCH SEDAN BYTS TEVEBILDEN
 50. MOT TVÅ LJUS SOM STÅR PÅ NÅGOT AV DE BORD SOM HAR ANVÄNTS. DE
 51. BRINNER FORTFARANDE I SINA SMÅ FÖRGYLLDA LYKTOR MOT DET
 52. BRUNA TRÄET)

Program: Skavlan
S: Fredrik Skavlan
T: Tony Bennett

Programmets avslut. Tid: ca 1 min.

1. S: and: youre gonna sing for us tonight?
2. T: thank you (APPLÅDER, HURRAROP) id love to
3. (SKAVLAN STRÄCKER UT HANDEN OCH SKAKAR DEN MED TONY BENNETT,
4. SEDAN GÖR HAN EN UTSRÄCKANDE GEST MOT SCENEN OCH SER PÅ T)
5. S: THANK YOU SO MUCH (1) the stage is yours
6. T: thank you (SAMTIDGIGT SOM APPLÅDER LJUDER HELA TIDEN)
7. (TONY BENNETT VÄNDER SIG SEDAN MOT BILDT OCHS KA TA IHAND, BILDT
8. RESER SIG UPP OCH TAR DEN. SEDAN SKAKAR T HAND MED NOOMI RAPACE,
9. SOM OCKSÅ STÄLLER SIG UPP. T TAR DEN SISTA KVINNAN, HJÄRNFORSKA-
10. REN – SOM HAR STÄLLT SIG UPP ÄVEN HON – OM AXLARNA OCH KYSSER
11. HENNE PÅ KINDEN. SEDAN GÅR HAN MOT SCENEN. HAN VINKAR MED
12. BÅDA HÄNDERNA MOT PUBLIKEN SOM FORTFARANDE APPLÅDERAR)
13. S: näste fredag starter vi så sent som klocken ti: derfor di dere ska hinne samle in så mye
14. penger som möjlitt till världens *barn* (HAN TAR UPP EN RÖD SKRAMMELBÖSSA
15. OCH SKAKAR DEN FÖRSIKTIGT) gallan är *här* på svt innan oss näste freda asså men
16. *här* är tony bennett (PUBLIKEN BÖRJAR APPLÅDERA IGEN OCH SKAVLAN
17. SLÄNGER IVÄG SINA MANUSKORT. PIANISTEN BÖRJAR SPELA. TONY
18. BENNETT BÖRJAR SJUNGA. EFTERTEXTER BÖRJAR STRAX EFTER ATT
19. RULLA FRAM)

Bilaga 3. Kvantitativ översikt av användningen av uppbackningar i *Skavlan* och *Efter tio*

Tabell 1: Mängd verbala och icke-verbala uppbackningar i *Skavlan*

Uppbackningar	Skavlan → Noomi Rapace	Skavlan → Carl Bildt	Skavlan → Tony Bennett
Verbala (mm, ja, jaha, mhm)	9	6	0
Icke-verbala (nickningar)	6	0	0
Totalt	15	6	0

Tabell 2: Mängd verbala och icke-verbala uppbackningar i *Efter tio*

Uppbackningar	Malou → Sofi Fahrman	Malou → Isabella Löwengrip	Malou → Fredrik Steen	Malou → Paula Lijleberg	Malou → Anders Jonsson	Malou → Frisör 1	Malou → Frisör 2	Malou → Git Scheynius	Malou → Tjej 1	Malou → Tjej 2
Verbala (mm, ja, jaha, mhm)	5	22	4	26	17	0	2	0	0	0
Icke-verbala (nickningar)	0	2	0	3	2	0	0	0	0	0
Totalt	5	24	4	29	19	0	2	0	0	0

(När Malou talar med Git Scheynius ger hon ifrån sig ett ”mm”, men i detta fall räknar jag inte denna replik som en uppbackning, eftersom det snarare är en form av turbytesplats. Malou får ordet av Scheynius, och Malou försöker då snarare avsluta deras samtal för att sedan göra en övergång till att hon ska gå vidare och se hur det har gått för frisörerna i deras arbete med tjejernas frisyrrer.)